

Evaluering af Fynsk Kultur på Recept

Hvidtfeldt, Karen; Høgedal, Anne

Publication date:
2024

Document version:
Forlagets udgivne version

Citation for published version (APA):
Hvidtfeldt, K., & Høgedal, A. (2024). *Evaluering af Fynsk Kultur på Recept*. Syddansk Universitet.
https://www.kulturregionfyn.dk/sites/default/files/docs/evaluering_af_fynsk_kultur_paa_recept-sdu-2024-final.pdf

Go to publication entry in University of Southern Denmark's Research Portal

Terms of use

This work is brought to you by the University of Southern Denmark.
Unless otherwise specified it has been shared according to the terms for self-archiving.
If no other license is stated, these terms apply:

- You may download this work for personal use only.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying this open access version

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details and we will investigate your claim.
Please direct all enquiries to puresupport@bib.sdu.dk

Evaluering af Fynsk Kultur på Receipt

Professor Karen Hvidtfeldt &
Specialkonsulent Anne Høgedal
Institut for Kultur- og Sprogvidenskaber
Syddansk Universitet, april 2024.

Kolofon

Rapporten er udarbejdet for Kulturregion Fyn af professor Karen Hvidtfeldt og specialkonsulent Anne Høgedal, Institut for Kultur- og Sprogvidenskaber, SDU.

Indhold

4	Resumé
5	Indledning
5	Baggrund
6	Om evalueringen
8	Kultur på Recept gavner deltagernes trivsel
9	"Man føler sig normal": frirum og tryghed
11	"Man kan glemme sig selv": ro og fordybelse
12	"Du er her ikke alene": fællesskab og mestring
13	"Hov, det kunne jeg godt": kulturaktiviteterne
15	"Pludselig ser de os ikke mere": opfølgende indsatser
19	Et eksperimenterende projekt
19	Organisering - silotænkning eller synergi
22	Mentorordning - læring på kryds og tværs
24	Målgrupper - definitioner og fremgangsmåder
26	Rekruttering af unge - tid, tabuer og transport
28	Sammenfatning
31	Referencer
31	Bilag

Resumé

Evalueringen viser, at Fynsk Kultur på Recept har haft en positiv indvirkning på deltagernes trivsel, og at deres mentale og sociale sundhed i langt de fleste tilfælde er blevet bedre. Deltagerne har fået styrket deres sociale kompetencer i nye fællesskaber og har fået succesoplevelser gennem kulturaktiviteter. Mange deltagere giver udtryk for, at de har fået bedre struktur i hverdagen og redskaber til at håndtere nye udfordringer i forlængelse af et forløb i Fynsk Kultur på Recept, og at de vil gøre brug af kunst- og kulturtilbud i fremtiden.

I forholdet mellem Kulturregion Fyn og de enkelte kommuner har udfordringen med at tilpasse det færdigdefinerede koncept til den lokale virkelighed og spørgsmålet om etableringen af ejerskab til projektet være tilbagevendende emner.

Evalueringen viser, at Fynsk Kultur på Recept har haft en positiv indvirkning på deltagernes trivsel, og at deres mentale og sociale sundhed i langt de fleste tilfælde er blevet bedre.

Det fremhæves som betydningsfuldt at få forståelsen af projektet forankret på alle niveauer og på tværs af forvaltninger og fagområder, og det anbefales at prioritere aktiviteter, der understøtter dette. Organisatorisk har især

koordinatorerne i de enkelte kommuner haft glæde af at kunne bruge hinanden på tværs. Der er således udviklet et tættere samarbejde og en øget videndeling mellem fynske kommuners kulturafdelinger i kraft af Fynsk Kultur på Recept.

Projektet har givet erfaringer med rekrutteringen af nye målgrupper, og der er blevet eksperimenteret med forskellige mentormodeller på tværs af regionen.

Projektet har givet erfaringer med rekrutteringen af nye målgrupper, og der er blevet eksperimenteret med forskellige mentormodeller på tværs af regionen. Der er startet et nationalt netværk inden for kultur- og sundhedsområdet, og der er igangværende planer om at etablere blivende netværk, der kan fortsætte arbejdet med kultur og sundhedsfremmende tiltag efter den nuværende kulturaftales ophør. Projektet forventes at fortsætte under forskellige former i 2-4 fynske kommuner.

Indledning

Fynsk Kultur på Recept er en udmøntning af den kulturaftale, som blev indgået mellem kulturministeren og Kulturregion Fyn for perioden 1. januar 2021 til 31. december 2024. Indsatsområdet ”Kultur og sundhed” har haft til hensigt ”[a]t forbedre den mentale og sociale sundhed hos børn, unge og voksne fynboer med en psykisk lidelse og deres pårørende gennem sundhedsfremmende kulturforløb. Sundhed skal ses ud fra WHO’s definition, som ikke baseres på fravær af sygdom, men som en tilstand af fysisk, mental og social velvære” (Kulturaftale 2021-24: 17).

Fynsk Kultur på Recept bestod af kulturaktiviteter i gruppeforløb på 6 til 8 uger, hvor borgere med forskellige psykiske, sundhedsmæssige

og/eller sociale udfordringer, herunder let til moderat depression, angst, stress eller oplevet ensomhed, var samlet i mindre grupper to gange om ugen. Grupperne gennemførte aktiviteter som billedkunst, fortælling, musik og natur under ledelse af en eller flere kunstnere eller natur/kulturaktører. Kultur på Recept blev i 2022 iværksat i fire kommuner: Faaborg-Midtfyn, Kerteminde, Odense og Ærø med borgere i aldersgruppen fra 31 til 65 år som målgruppe. I 2023 blev Fynsk Kultur på Recept gennemført i fem kommuner: Assens, Langeland, Nordfyn, Nyborg og Svendborg med deltagere i alderen fra 15 til 30 år.

Baggrund

I Storbritannien kan konceptet ”Arts on Prescription” ifølge Anita Jensen spores tilbage til 1994. Konceptet har siden fungeret som en del af den nationale sundhedsindsats i form af forløb, der er faciliteret af kunstnere snarere end af terapeuter med henblik på at etablere sociale fællesskaber omkring kunstneriske aktiviteter (Jensen, 2022: 180). Tanken er, at ”kunsten kan være det fælles tredje, der kan aktivere krop og sind i fællesskab med andre og danne rammen om meningskabende aktiviteter, som er rettet mod opbyggelsen af konstruktive fællesskaber

med mulighed for den enkelte for at opleve empowerment og agens og for at kunne deltage på egne vilkår” (ibid: 181). Kultur på recept blev iværksat i Helsingborg i Sverige fra 2012-2014, og i Danmark startede Kultur på recept i 2016, hvor projekter støttet af satspuljemidler blev iværksat i henholdsvis kommunerne Aalborg, Silkeborg, Nyborg og Vordingborg fra 2016-2019. Efterfølgende blev projekterne evalueret for Sundhedsstyrelsen af NIRAS (Sundhedsstyrelsen & NIRAS, 2020).

Om evalueringen

Denne evaluerings sigte er at give indsigt i og vurdere Fynsk Kultur på Recept resultater i forhold til projektets resultatmål som de er formuleret i Kulturaftalen 2021-24, indgået mellem kulturministeren og Kulturregion Fyn. Vi undersøgte således om og i hvilken forstand den mentale og sociale sundhed er forbedret hos de deltagende borgere, herunder om de oplever at have indgået i nye fællesskaber, har fået styrket deres sociale kompetencer samt haft succesoplevelser gennem kulturaktiviteter. Vi undersøgte, om borgernes ressourcer og mestringsevner kan siges at være forbedret gennem de tilbudte kulturforløb, og om deltagerne har oplevet at have fået øget struktur i hverdagen og redskaber til at håndtere nye udfordringer. Desuden undersøgte vi, om deltagerne har fundet glæde ved kunst og kultur og forventer at gøre brug af fynske kunst- og kulturtilbud i fremtiden.

Vi har fulgt Kultur på Recept-forløbene som de tog form i alle ni kommuner.

Vi har ligeledes fulgt og evalueret det særlige ved Kultur på Recept på Fyn, nemlig den regionale organisering med videndeling, erfaringsudveksling og samarbejde på tværs af fynske kommuner, og mellem de regionale og nationale aktører inden for kultur- og sundhedsområdet. Herunder har vi haft særlig fokus på de såkaldte mentorforløb ("turnerende forløb"), som ved hjælp af mesterlæreprincippet har skullet implementere læring og erfaringer fra tidligere sundhedsfremmende kulturtilbud og kvalifi-

cere kulturaktører i de enkelte kommuner. Den kvalitative del af evalueringen har således fokus på deltagernes oplevelse af Fynsk Kultur på Recept, såvel som organiseringen af forløbet i regionen og i de enkelte kommuner. Evalueringen søger også at samle de erfaringer som de forskellige parter har opnået i løbet af projektet i forhold til hvad og hvordan man bedst muligt iværksætter et tværkommunalt Kultur på Recept-forløb.

De kvalitative data, som er sammenfattet i denne rapport, er indsamlet af specialkonsulent Anne Høgedal og professor Karen Hvidtfeldt fra Institut for Kultur- og Sprogvidenskaber på Syddansk Universitet. Samlet set er der tale om en virkningsevaluering, inspireret af traditionen fra den responsive evalueringstradition, og således er ønsket at forstå indsatserne i deres kontekst som situationsbetingede og lokale (Dahler-Larsen, 2010; Stake, 2004). Evaluatørerne har derfor deltaget i aktiviteterne sammen med deltagerne og har efterfølgende foretaget semistrukturerede, eksplorative fokusgruppeinterviews med henholdsvis deltagere, aktører og mentorer i hver af de ni kommuner samt tværgående interviews med koordinatører, konsulenter, chefer og byrådspolitikere.

Vi har fulgt Kultur på Recept-forløbene som de tog form i alle ni kommuner og har undervejs deltaget i udvalgte forløb. I 2022 har vi observeret otte forskellige forløb og afholdt fokusgruppeinterviews med i alt 41 deltagere i aldersgruppen fra 31 og 65 år samt med 23 aktører og seks mentorer med virke i henholdsvis Faaborg-Midtfyn, Kerteminde, Odense og Ærø kommuner. I 2023 har vi gennemført fem fokusgruppeinterviews i kommunerne Assens,

Langeland, Nordfyn, Nyborg og Svendborg med i alt 19 deltagere i alderen fra 15 til 30 år. Vi har i disse kommuner interviewet i alt 17 aktører og fem mentorer, der var engagerede i aktiviteterne i 2023. Derudover bygger evalueringen på interviews med to projektledere, ni konsulenter, ni administrative chefer og to byrådspolitikere.

Vi afholdt interviewene som semistrukturerede fokusgruppesamtaler, som ved hjælp af åbne spørgsmål søgte at facilitere en samtale på deltagernes egne præmisser. Interviewene er efterfølgende blevet transskriberet og analyseret. Informanterne er anonymiseret og citeres ikke med navn eller kommunetilhørsforhold.

For yderligere at undersøge forandringer over tid og effekten af Fynsk Kultur på Recept på lidt længere sigt udsendte vi i efteråret 2023 yderligere spørgeskemaer til alle deltagere og kulturaktører i to af de fire kommuner, som kørte Kultur på Recept i 2022 (Odense og Faaborg-Midtfyn), og indhentede henholdsvis 23 og otte besvarelser. De kvantitative data fra denne opfølgende spørgeskemaundersøgelse er vedlagt som bilag 1 og 2.

Som bilag 3 og 4 er vedlagt de *best practice*-anbefalinger, som regionen har udarbejdet om gennemførslen af forløb for de to aldersgrupper samt om brugen af mentorer.

Desuden henvises der i rapporten til to kvantitative evalueringer, udarbejdet af Kulturregion Fyn, vedr. antal deltagere, køn, alder, diagnose (stress, angst, depression, ensomhed), fremmøde og frafald samt deltagernes selvvaluerede trivsel og helbred før og efter forløbene (Kulturregion Fyn, 2024-a & b).

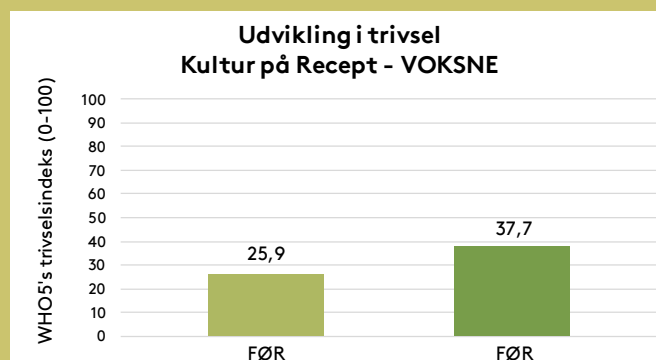
Kultur på Recept gavner deltageres trivsel

De kvalitative fokusgrubeinterviews med deltagerne i Fynsk Kultur på Recept har dokumenteret en udbredt tilfredshed med projektets indhold og forløb, som flugter med de kvantitative trivselsmålinger for begge projektets målgrupper. Således viser Kulturregion Fyns kvantitative data for 2022, at den gennemsnitlige selvvaluerede trivselsscore for deltagere i aldersgruppen 31-65 år er steget fra 25,9 til 37,7 på WHO5's trivselsindeks (fig. 1, Kulturregion Fyn, 2024-a).

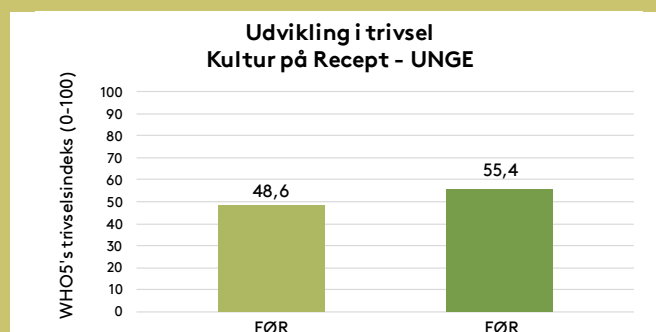
I de tilsvarende målinger i forløbene med unge deltagere i alderen 15-30 år i løbet af 2023, er

trivselsscoren steget fra 48,6 til 55,4 (fig. 2, Kulturregion Fyn, 2024-b).

Kulturregionens kvantitative undersøgelser viser en entydig forbedring i deltageres trivsel, hvilket understøtter resultaterne fra de tidligere Kultur på Recept-projekter i Danmark, som har vist den samme fremgang i trivslen, herunder Sundhedsstyrelsens projekt fra 2016-2019. I det følgende fokuserer vi på de kvalitative resultater, der uddyber forståelsen af projektets trivselsfremmende potentialer og effekter.

Figur 1. Gennemsnitlig udvikling i trivsel, voksne; Før: 25,9, Efter: 37,7. Score: 0-35: Stor risiko, 35-50: Risiko, 50+: Ingen umiddelbar risiko for depression eller stressbelastning (Kulturregion Fyn, 2024-a).

Figur 2. Gennemsnitlig udvikling i trivsel, unge; Før: 48,6, Efter: 55,4. Score: 0-35: Stor risiko, 35-50: Risiko, 50+: ingen umiddelbar risiko for depression eller stressbelastning (Kulturregion Fyn, 2024-b).

”Man føler sig normal”: frirum og tryghed

Det fremgår af Kulturaftalen 2021-24, at hensigten med kulturaktiviteterne har været at skabe et frirum fra psykisk sårbare borgeres lidelse og de bekymringer, der er forbundet hermed. Deltagerne giver udtryk for, at Fynsk Kultur på Recept har givet dem en oplevelse af at være i et diagnose- og behandlingsfrit rum, som har været vigtigt. Samtidig gav det tryghed at vide, at alle havde ”noget med sig”, som i mange grupper var underforstået, og flere grupper tog form som et indforstået ”stille” fællesskab (Deltager, 2022).

”Vi ved godt, at alle har en form for psykisk sårbarhed med sig. På den måde har det været et frirum, at de andre har det også ligesom mig. Bliver man pludselig ked af det, og har man brug for at trække sig, så er der rum til det, fordi de andre kender det.”
(Deltager, 2022)

”Hvor det er sådan ufordømmende. Altså, der er ikke nogen, der kommer og dømmer hinanden. Og det er ikke sådan, at – altså, vi kender hinanden – men det er ikke sådan, at vi behøves at kende alle folks historier. Og det er ikke sådan, at vi får et langt essay af fortællinger om ”Jeg kom her, fordi jeg havde depression” eller alt muligt. Altså, det er meget ligesom en klub. Altså, man kommer, og man er her. Altså, det er sådan det fede ved det, altså, man kan være sammen med mennesker uden at skulle sidde og have en masse samtaler, og ligesom skal repræsentere en masse.” (Deltager, 2023)

Både de unge og de voksne deltagere bruger begrebet ”frirum” som en gennemgående betegnelse for deres oplevelse af at være i et Kultur på Recept-forløb: *”fedt at være i et frirum, en slags klub, eller hvad pokker man kan kalde det”* (Deltager, 2023).

Deltagerne har oplevet, at det stod dem hver især frit for om og hvornår de ville dele diagnoser og udfordringer med hinanden, og det fremhæves som betydningsfuldt, at koordinatorene har været i kontakt med alle på forhånd, så deltagerne i første omgang ikke behøvede at præsentere sig selv for hinanden med andet end navn. Samtidig har det givet tryghed, at koordinatoren på de enkelte hold vidste, hvilket udgangspunkt man hver især kom med, og at vedkommende også var en gennemgående figur, som man til enhver tid kunne henvende sig til.

Det fremhæves som vigtigt og tryghedsskabende, at koordinatoren har deltaget hver (eller næsten hver) gang og har fulgt op på problemer og fravær på en venlig og ikke-kontrollerende måde.

”mit forhold til [koordinatoren] har været ekstremt vigtigt. For det første fordi [navn udeladt] har været der hver gang. Og jeg har følt en form for forpligtelse og tænkt, at der står nogen og venter på mig. Og hvis man skriver, så får man en besked tilbage hurtigt om, at det er ok, at man ikke kommer. Den kontakt og nærvær, som koordinatoren lægger i det, gør i hvert fald for mit vedkommende sådan, at jeg har lyst til at blive ved med at komme.” (Deltager, 2022)

I én af kommunerne i forløbet i 2022 formuleres det sådan, at koordinatoren har været ”kaptajnen på båden” men det betones også, at vedkommende samtidig har været ”i øjenhøjde” og ikke har talt ned til deltagerne. Det opleves som væsentligt, at koordinatoren har evnet på én gang at være til stede både som faglig koordinator og som menneske og har ”givet noget af sig selv”.

”Især i starten har det været usikkert – man har ikke ville træde nogen over tærne eller skubbe sig på. Men at koordinatoren er vedvarende, nem at komme i kontakt med og nem at snakke med, det betyder bare ekstremt meget for, om man har lyst til at være med. Ja, og den telefonsamtale, man har i starten. Så føler man, at man har lidt kontakt med noget af det før. Ellers kan det godt føles lidt som om, at man bare mødes med en masse fremmede i en skov. Så det vil jeg sige, at det er meget vigtigt, at den, som er ansvarlig, også er engageret og har lyst.” (Deltager, 2022)

”Jeg føler nærmest, at det er lidt som en familie, som man kommer ind i, når man er sammen. Den der tryghedsfølelse, den har jeg brug for. Det tror jeg, at mange mennesker har brug for. At man er safe. At man er i samme båd. De fleste af os er i samme båd. Vi har alle sammen en eller anden grund til, at vi er der.” (Deltager, 2022)

De unge deltagere har fremhævet koordinatoren som en meget væsentlig del af det diagnose- og præstationsfrie rum. Det er afgørende at have en fast, tryghedsskabende person omkring sig, men også måden man omgås på, der beskrives som en ”ven-agtig” og humorfyldt omgangsform. En deltager siger, at koordinatoren ”er megaengagerende og kan godt lide at være sammen med os” på en måde, som fungerer godt.

Langt de fleste mener, at det er vigtigt, at koordinatorrollen i hvert forløb udfyldes af den samme gennemgående person.

”[navn udeladt] er sådan en tryghed – især i starten”, ”lidt den voksne”, ”så har man også en person, som man kan gå til”, ”jeg er ikke sikker på, at jeg var kommet med i denne omgang, hvis [koordinatoren] ikke havde været der”, ”jeg har det nemmest, når jeg ved, at der er en jeg kender”, ”som er der, kan man sige”, ”det er mere overskueligt at skulle afsted.” (Deltager, 2023)

Dog mener nogle af de unge deltagere, at man godt ville kunne vænne sig til skiftende koordinatoren:

”Altså, det er meget rart, at der er en, man kender. Men jeg har heller ikke noget imod, at det er forskellige. Jeg skal nok finde ud af det og hvad de vil. Jeg kan godt blive lidt stresset til at starte med, men når jeg så har fundet ud af, hvem de er, så falder jeg ned igen.” (Deltager, 2023)

Det opleves som afgørende, at det er frivilligt, både om man kommer og i hvilket omfang man deltager, herunder eksempelvis om man siger noget, mens man er der. Koordinatoren håndhæver og personificerer denne frivillighed, og det fremhæves som meget vigtigt, at der ikke bliver stillet specifikke krav: *"Du er bare med, så godt du kan", Fordi bare det, at du er til stede, er godt nok*" (Deltager, 2023). I én kommune angav de unge deltagere at være kontanthjælpsmodtagere, der havde en grad af mødepligt. Her blev det opfattet positivt, at Fynsk Kultur på Recept ikke var beskæftigelsesorienteret på samme måde, som andre af kommunens tiltag blev oplevet.

"Man kan glemme sig selv": ro og fordybelse

De kvalitative undersøgelser af Kultur på Recept har vist, at aktiviteterne har bidraget til at skabe et rum, hvor tryghed og fællesskab kan eksistere samtidig med nye udfordringer. Det kan være fordybelsen i kunstarterne eller de fortællinger, der blev præsenteret, men også roen i naturen og det at være sammen med ligesindede.

Det fysiske rum fremhæves som vigtigt for flere deltagere som noget, der både kan have positiv og negativ indflydelse på oplevelsen – og dermed effekten – af forløbet. Det er væsentligt ikke kun at etablere de rette faglige intentioner og psykologiske rammer, men også gode fysiske rammer. Idet mange deltagere er lydsensitive, er akustikken særligt vigtig. Også derfor har udendørsaktiviteterne været værdsatte: der er *"højere til loftet"*, når man er ude, og oplevelsen er, at mange lyde og sanseindtryk

dæmpes. En ung deltager med oplevet angst siger *"Derfor er det godt at komme udenfor, der er mere space."* En anden taler om at være *"ude i et naturområde. Sådan i et stort skovområde. Så man kommer væk fra tingene, og det er mere afslappet. Og der er fuglesang, du ved. Det letter lidt på stress, når man er udenfor. Så det kan jeg godt lide ved det"* (Deltager, 2023).

Nogle deltagere fremhæver, at man igennem kunsten og naturen kan lære nye sider af sig selv at kende og komme ind til noget, man ikke har mærket før eller ikke har mærket længe, fx traumer, og gennem de kunstneriske udtryk få adgang til nye perspektiver til at forstå sig selv. Samtidig har aktiviteterne givet mulighed for en pause fra én selv og fra tanker om fortid og fremtid. Man kan *"være i nuet"* og tænke på noget andet, når man laver bål eller får læst højt.

"Når jeg lytter til en stemme, ligesom vi gjorde, så lader jeg mig forføre til et eller andet sted, og så er jeg i nuet. Jeg tænker slet ikke på fortiden eller fremtiden. Det er, hvordan jeg har det lige nu. Og hvis det lykkes at slappe totalt af, er det ligesom et løft eller en levitation. Man er helt væk fra sin krop, man kan mærke, at det krilrer i fingrene. Det er dejligt."
(Deltager, 2022)

"Man kan ikke have tankemylder, imens man skal lave bål."
(Deltager, 2022)

Koncentration og flow fremhæves som særligt væsentligt og som et specifikt mål for aktiviteterne.

”formålet for mig i forhold til de her unge mennesker, det var det der med, at de kommer i flow, og det der med, at de glemmer tid og sted. Kommer til at sidde med en eller anden hobby. Og det synes jeg, at vi har oplevet. Den ene af kursisterne, hun sad og nynnede sidste gang. Altså fantastisk.”
(Aktør, 2023)

Både den yngre og den ældre målgruppe fremhæver oplevelsen af at komme i flow som særligt værdifuld. Flere har haft oplevelsen af at kunne koncentrere sig om en aktivitet på en ny måde og glemme sig selv for en stund.

”Det er lidt den der med, at man mister fuldstændig tidsfornemmelsen. Føler man sidder der i ti minutter, men der er så faktisk gået to timer.”
(Deltager, 2023)

For nogle deltagere har det været oplevelsen af at kunne være i processen uden at føle, at man skulle nå frem til noget eller til et bestemt resultat. For andre har det netop været resultatet: det at opleve at mestre nogle færdigheder, som man ikke vidste, at man havde, og opleve, at det føles godt at blive udfordret og at lære noget nyt.

”Du er her ikke alene”: fællesskab og mestring

I interviewene med deltagerne i 2022 italesættes Fynsk Kultur på Recept som ”noget at stå op til” og ”noget at fortælle om” til familie og venner og som en meningsfuld beskæftigelse i en ellers isoleret og begivenhedsfattig periode af livet, hvor man ikke er på arbejdsmarkedet. Desuden tyder det på, at Kultur på Recept-aktiviteterne har bidraget til at (gen)lære almindelige hverdagshandlinger såsom at gå ud at handle eller bare det at være sammen med andre mennesker. Det beskrives, hvordan det har bidraget til at give nogle deltagere ”adgang” til lokale kulturtilbud, som de ikke kendte eller var trygge ved at bruge før deltagelsen i et Fynsk Kultur på Recept-forløb.

For nogle af deltagerne kan bare det at møde frem være svært. Det er således vigtigt at skabe trykthed og forudsigelighed om rammen for aktiviteterne, men også at holde et stabilt fremmøde:

”Man kan jo godt mærke, fx hvis man selv dukker op og forventer, at der er ti, men så er der tre, så kan man tænke: hov, hvor er de andre?” (Deltager, 2022)

Det opleves som uhensigtsmæssigt, hvis fællesskabet får en mere behandlingsagtig karakter, og der er et grundlæggende dilemma ved intentionen om på den ene side at ville skabe et diagnosefrit rum, men samtidig dokumentere forbedringer i sundheden. Flere deltagere påtaler også de uddelte spørgeskemaer samt det i nogle tilfælde store antal deltagende fagfolk på

holdene, som forstyrrende. På flere af forløbene i 2022, nævnte deltagerne, at man gerne havde set flere deltagere på holdene ad gangen.

På grund af rekrutteringsproblemer har de fleste hold med unge deltagere været små, men her fremhæver deltagerne tværtimod, at det er trygt at være et lille hold: ”stille og roligt”, ”megahygge”. Deltagerne oplever, at aktiviteterne har givet noget at mødes og snakke om, og flere har fået oplevelsen af at være stolt af noget, man selv har produceret, og få anerkendelse for det. Flere fortæller, at de har fået mere selvtillid og føler sig ’normale’.

”Det hjælper helt sikkert på selvtilliden, det der med, at man kommer her. Og jeg har ikke prøvet endnu, at det ikke har været en sejr. Og så kan man ligesom gå veltilfreds i seng, og føle at man har fået udrettet noget godt i dag.” (Deltager, 2023)

”På grund af Kultur på Recept føler jeg mig lidt mere normalagtig, fordi jeg har sådan nogle sociale relationer som mange andre også har.” (Deltager, 2023)

Således argumenterer også en af kulturaktørerne, at kunsten, især litteratur og fortællinger, kan styrke den enkeltes evne til at sætte eget liv i perspektiv, i højere grad acceptere sig selv, som man er, og samtidig kunne forestille sig en forandring. Derved kan kunsten styrke menneskers selvværd og tilføre et bredere billede af, hvad normalitet er og kan være.

”Ja, for det handler også rigtig meget om forestillingsevne, ikke også? Evnen til at forestille sig, at man faktisk ville kunne have et andet liv. Det er jo også noget af det, som vi præsenterer med teksterne. At man kan leve mange forskellige mærkelige liv, som vi præsenterer dem for. Og så den der evne til at forestille sig, at ting kunne være anderledes, hvis man ønskede sig det. Ja, det skal man jo kunne forestille sig, før man overhovedet skal kunne gøre noget for at ændre sin situation. Ja, så det synes jeg også, at vi på en eller anden måde er med til at hjælpe dem til. Og det der med at fjerne telefonen. Vi læser. Altså, de skal få nogle indre billeder, fordi det er ikke en tegnefilm eller en film, som de får præsenteret. Det er bare noget, som de selv skal forestille sig.” (Aktør, 2023)

"Hov, det kunne jeg godt": kulturaktiviteterne

Blandt deltagerne på de enkelte hold har der været forskellige synspunkter på de forskellige aktiviteter, som også har haft meget forskellige udformninger i kommunerne afhængigt af undervisere, tilgange, erfaringer etc. Der har været udtrykt begejstring for alle fire forløb, såvel indhold som de fællesskabskabende elementer.

”Jeg har aldrig prøvet at tegne på den måde før. Det var dejligt for mig at få lov at sige, at hov, det kunne jeg godt. Hold nu op, den side af mig selv kendte jeg ikke.” (Deltager, 2022)

”Musik var min yndlingsgang, fordi der viste jeg en sang, som jeg rigtig godt kunne lide. Folk var bare interesserede i, hvad jeg havde at sige og lyttede interesserede til sangen. Det føltes godt.”
(Deltager, 2023)

”Jeg kan godt se, at hvis det er skidekoldt, så er det ikke alle, der synes, at det er fedt at være ude. Men jeg synes bare, at der er noget ved bål. Dufte og lyde dæmpes udenfor. Hvis man er ude, så dæmpes lyden lidt naturligt. Det er ikke sådan noget, som man tænker så meget over. Det gør man, hvis man er indenfor. Jeg hører hvert et fodskridt. Jeg hører, hvis der er noget, der rasler henne i et hjørne. Jeg kan høre alt. Det er bare fedt at sidde og kigge ind i et bål, høre flammerne og gnisterne. Det synes jeg virkelig kan få stressen ned.”
(Deltager, 2022)

”Ethvert menneske burde deltage i sådan en guidet fælleslæsning. Jeg synes virkelig, det har været fascinerende at se folk, som sidder sådan her, og så går der ti minutter, og så har de alligevel noget at skulle sige og tør fortælle personlige ting. Og det er jo overhovedet ikke det, der er meningen, men det gør de bare helt af sig selv. Der er ikke noget, der er forkert at sige, der er ikke nogen forkerte fortolkninger af den tekst, vi læser, og så ryger paraderne også, og så slapper man af.” (Aktør, 2022)

Med hensyn til rækkefølgen af kulturaktiviteterne gav nogle deltagere udtryk for, at forestillingen om et musikforløb kan være skræmmende og derfor måske ikke skal placeres først. Men samtidig har netop musikforløbet for mange givet en særlig stærk oplevelse af fællesskab.

Billedkunstforløbet har gennemgående været vurderet som meget velfungerende og værdifuldt af deltagerne. Aktiviteterne med fortælling og naturforløbet blev i nogle tilfælde omtalt meget positivt og i andre tilfælde mere forbeholdent, lidt afhængigt af de enkelte aktørers erfaringsgrundlag og tilgang til projektet. Det er blevet foreslået, at der kunne have været mere sammenhæng mellem de fire dele, evt. et tværgående tema, eller at dele fra det ene forløb med fordel kunne tages med over i det næste, hvis der havde været en højere grad af lokal koordinering mellem aktørerne.

Nogle efterspurgte mere tid til at tale sammen efter aktiviteterne. Andre synes, at det var rart, at der netop ikke skulle snakkes; at fællesskabet handler om aktiviteterne og ”det fælles tredje” og ikke om individuelle problemer. Nogle havde brug for at være stille sammen, mens andre netop havde brug for selskab og at komme ud af den sociale isolation som sygemeldt og/eller ledig. Aktiviteterne er blevet tilrettelagt og løbende justeret for at give plads til og mulighed for begge dele.

Nogle deltagere giver udtryk for, at de mener, at otte uger er for lidt – andre, at det er tilstrækkeligt, men at der til gengæld ikke var nok tid hver gang: ”vi når lige knap at få gang i bålet”. Der er også lokale forskelle. I nogle af de

mindre kommuner fremhæves det, at to timer er for lidt, hvis man fx har meget transport, og at det ville være hensigtsmæssigt med færre og længere mødegange.

”Altså, ligesom den musiker, som vi havde. At hun så vælger at gå ind i vejrtrækningsøvelser. Altså, det er ikke noget, som man snakker så tit om, når man synger. Men det er vigtigt og reelt, og jeg fik meget ud af det. Så det synes jeg, det var godt [...] Det eneste sådan negative, som jeg sådan kan sige, det er nogle gange, så ville man ønske, at der var lidt mere tid til det.”
(Deltager, 2023)

”Vi talte også om det med, hvad er det egentlig præcis, at vi laver? Hvor man skal sætte lidt mere tid af. Altså lige den der med kunst der, der kan man sige, jamen der kunne man godt have lidt mere tid til at sidde og fordybe sig i detaljer.”
(Deltager, 2023)

Der blev især i 2023 efterspurgt en opsamling og afslutning på forløbene.

"Pludselig ser de os ikke mere": opfølgende indsatser

I forlængelse af forløbene i 2022 har der været overvejet forskellige måder at fastholde den gode effekt efter afsluttet forløb og at understøtte overgangen. Eksempelvis ved at stille lokaler ved lokale aftenskoler til rådighed,

hvor der er mulighed for, at deltagere frivilligt mødes fast efter at forløbet er slut eller alternativt opretter et mere permanent "Kultur på recept-hold". Det kunne også være kulturpas, fribilletter, virtuelle grupper på Facebook eller på den digitale platform Boblberg i de kommuner, der abonnerer på denne platform.

”... nu, hvor vi slipper deltagerne, så er projektet færdigt for os og dem. Vi snakkede om, at de har opbygget en relation til hinanden. Nogle har haft ensomhed, andre har haft stress. Men de vil måske gerne mødes igen, hvordan kan man være understøttende? Til at hjælpe dem i gang ved at spørge, om de vil mødes til kaffe eller gå en tur i det gode vejr? Man kunne stikke dem en billet efter forløbet er slut til arrangementer i kommunen. Man kunne fx sige, at på biblioteket kan man brygge to kander kaffe en dag, hvor de vil sidde og læse. Ikke fordi det skal give ekstra arbejde, men for at understøtte dem et par gange efter, hvis der er ressourcer til det. Nu har vi kørt det her to-tre gange, men pludselig ser de ikke os mere. Så er de ligesom børn, der flyver fra reden. Det kunne måske være en lille hjælp til dem. Ikke noget, der skal vare et halvt år, men bare understøtte dem.”
(Aktør, 2022)

For at undersøge, hvordan det er gået med at fastholde relationerne og den vedvarende effekt af forløbet, udsendte vi i løbet af efteråret 2023 online-spørgeskemaer til deltagerne fra den "voksne" målgruppe i 2022 i to kommuner, ca. et år efter afsluttet Kultur på Recept-forløb.

Af 23 respondenter gennemførte 20 spørgeskemaet, heraf 17 kvinder og 3 mænd i alderen 31+, hvoraf 55 % angav at være mellem 51 og 65 år gamle. Alle markerede at have en uddannelse på over grundskoleniveau, de fleste svarende til en afsluttet studentereksamen.

I et skema, hvor det var muligt at angive flere begrundelser, markerede langt størstedelen af respondenterne årsagen til deltagelse i Kultur på Recept som ”mild til moderat stress” (65 %), ”mild til moderat depression” (50 %) og ”mild til moderat angst” (35 %). 25 % angiver, at de ”savner et fællesskab” som begrundelse (bilag 1).

I fritekstbesvarelserne var der dog flest, der pegede på fællesskabet som mest betydningsfuldt, og lagde vægt på den usagte viden om, at alle var påvirket af forskellige udfordringer, men at man ikke behøvede at tale om sin situation. Mange oplevede at have fået nye relationer og venner, et nyt netværk af ligesindede, som man føler sig forstået af, og flere ses stadig jævnligt.

11 ud af 20 respondenter oplever at have fået nye venner, og 11 respondenter mener at være blevet bedre til at håndtere nye udfordringer. Yderligere angiver fem personer at have fået bedre relationer til deres pårørende (bilag 1).

Respondenterne bliver spurgt til, hvordan deres helbred var henholdsvis før og nu. Hvor 35 % angiver, at helbredet før Fynsk Kultur på Recept var ”dårligt”, er der ingen, der vælger denne vurdering efter forløbet. 12 respondenter angiver, at deres helbred er ”godt” efter forløbet, hvor kun tre vurderede, at det var godt in-

den (bilag 1). Statistisk set er det således blevet entydigt bedre.

Hvor kun 1 ud af 23 respondenter var i job under forløbet er to i job efterfølgende, men flere angiver at være jobsøgende, i ressourceforløb, i praktik, under jobafklaring eller på pension. Også her viser friteksten flere nuancer. Flere skriver, at de har det bedre, og flere har fået redskaber til at håndtere udfordringerne: Enkelte har det fortsat ikke godt.

”Angsten er aftaget i omfang”

”Er godt på vej ud af stressen”

”Der er mere ro på mig”

”Har det meget bedre kognitivt”

”Jeg har fået det bedre. Er blevet bedre til at komme ud i naturen, og jeg mediterer dagligt”

”Går ikke helt så meget i panik, når tingene bliver for meget for mig”

(Deltagere, 2022)

En informant kunne ikke gennemføre forløbet. En anden respondent oplevede, at det gik bedre, men at det efterfølgende blev værre.

Vi spurgte til, hvilken betydning deltagelsen i Kultur på Recept har haft for deltagernes forhold til kunst og kultur. Her svarer 63 %, at de har fået en større glæde ved kunst og kultur.

30-50 % gør efter forløbet i højere grad brug af lokale kulturtilbud, såsom museer, bibliotek, teater, koncert etc., har tilmeldt sig et eller flere kulturtilbud og regner med at gøre brug af lokale kunst- og kulturtilbud fremover. Enkelte svarer dog kritisk med stærke forbehold for forløbet, at der "ikke er opnået nogen forbedring". Samlet set vurderer deltagerne Fynsk Kultur på Recept som langt overvejende "fremragende" eller "vældig godt":

"Det gav et meget tiltrængt pusterum og netværk"

"Noget at tale om i sociale sammenhænge, så man følte sig mere normal"

"Ny glæde ved kulturtilbud, vækket kreativiteten"

"Livsglæde"

"Plads og rum til vores forskelligheder og behov"

"Struktur"

"Dejligt at komme ud i naturen"

"God udvikling - fik det godt i kroppen hver gang jeg havde været af sted"

(Deltagere, 2022)

Vi fik desuden besvarelser fra otte kulturaktører fra de samme to kommuner, hvor aktørerne havde varetaget forløb fordelt indenfor musik,

fortælling, billedkunst og natur. Adspurgte, hvilken betydning de vurderer, at Fynsk Kultur på Recept har haft for deltagerne, vurderes det entydigt, at deltagerne har fået bedre sociale kompetencer.

*Deltagerne bærer i starten præg af deres angst, depression, stress mv. Men de får på en blid måde løsnet op, og mange af dem begynder at snakke mere med hinanden og os. Når de får nogle lette, men virkningsfulde, kunstneriske aktiviteter, hvoraf mange laves i fællesskab, kan man mærke at de fleste får flyttet deres tanker og virke hen på dagens aktivitet, Og de oplyser selv, at de slet ikke har haft tankemylder, mens vi var i gang med at kreere. Nogle får lyst til mere af samme skuffe.
(Aktør, 2022)*

Næsten alle kulturaktører oplever at have fået inspiration og nye ideer (75%) og har haft anledning til at udvikle nye undervisningsmetoder (88%). Halvdelen mener at have fået ny viden. Under halvdelen har fået kontakt til nye samarbejdspartnere i kultursektoren i egen kommune eller i andre fynske kommuner (38%), i sundhedssektoren i egen kommune (25%) og kun én angiver at have fået kontakt til samarbejdspartnere i andre fynske kommuner i sundhedssektoren. Alle otte aktører vurderer Fynsk Kultur på Recept samlet set over middel: enten fremragende (25%) eller vældigt god (50%) eller god (25%) (bilag 2).

Et eksperimenterende projekt

I kulturaftalen er Fynsk Kultur på Recept defineret som et udviklingsorienteret og eksperimenterende projekt, hvis fastlagte målsætning er at prioritere aktiviteter, der er nytænkende, tværfaglige og grænseoverskridende med hensyn til både kommuner og forvaltninger.

Samtidig skulle forløbene sammensættes ”med respekt for de enkelte kommuners behov og eksisterende kulturtilbud, hvilket understøtter visionen om at opnå et demokratisk engagement hos kulturregionens aktører og borgere.” Inden opstart blev der derfor gennemført omfattende dialoger med kommunerne om, hvad man gerne ville fokusere på, for at afklare, i hvilket omfang kommunerne i forvejen havde strategier, som Fynsk Kultur på Recept kunne understøtte.

Alligevel giver flere interviews med repræsentanter for kommunerne udtryk for, at projektet har haft for stramme og uflexible rammer og i nogen grad var vanskeligt at tilpasse den lokale virkelighed. I interviewene med kulturkoordinatorer, konsulenter, politikere og styregruppemedlemmer har tilpasningen mellem Kultur på Recept som et relativt færdigdefineret koncept og den lokale virkelighed i kommunerne været et tilbagevendende emne. Det har i nogle kommuner været en udfordring at etablere ejerskab til projektet, fordi det blev oplevet som et udefrakommende projekt. Andre kommuner har omvendt oplevet Fynsk Kultur på Recept som et velintegreret projekt.

Der er stor forskel på de fynske kommuners størrelse og interne organisering. Der viste sig ligeledes forskelle på deres respektive

erfaringer inden for området fra forudgående sundhedsfremmende indsatser. Der har også været forskel på, hvor meget forståelse koordinatorerne mødte i de enkelte kommunale systemer afhængigt af, om kommunerne havde et forudgående kendskab til Kultur på Recept eller ej, og om, hvordan samarbejdet mellem sundheds- og kulturområdet i kommunen fungerer.

Organisering – silotænkning eller synergi

Der har været forskel på projektets organisatoriske placering i de forskellige kommuner: Kultur på Recept har i de fleste tilfælde været forankret i kommunernes kulturforvaltninger eller -afdelinger, og i et enkelt tilfælde var projektet forankret i Sundhedsafdelingen. I nogle af de kommuner, hvor projektets målgruppe var de unge deltagere, eksisterede i forvejen en tværgående kommunal ungeindsats, som Fynsk Kultur på Recept for unge blev integreret i.

Placeringen lader til at have betydning for oplevelsen af ”ejerskab”. I interviewene går begrebet ”silotænkning” igen som et problematiserende begreb. Nogle kommuner har oplevet, at det har været vanskeligt med et projekt, som skulle gå på tværs af flere områder, herunder kultur, sundhed, beskæftigelse, rehabilitering og ungeindsatser. Andre fremhæver oplevelsen af at have oplevet et rigtig godt samarbejde og tværfaglig udvikling i forbindelse med Fynsk Kultur på Recept.

”Det er et problem, synes jeg [...] at der er meget silo. Det er der også, når vi arbejder med andre projekter, at man ligesom kan mærke, at vi har hver vores område [...] Men når vi skal arbejde på tværs af de her områder, så så bliver det sværere.”
(Kulturkonsulent, 2023)

Koordinering og samarbejde på tværs af de kommunale forvaltninger og afdelinger har været væsentlig, og det har fungeret godt med en arbejds- eller styregruppe som et tværor-organisatorisk samarbejde, altså på tværs af de traditionelle kommunale søjler og enheder. Særligt hvor projektet har været forankret i kulturafdelingen, har man i nogle tilfælde savnet ejerskab og interesse fra andre afdelinger og i de tværfaglige indsatser.

”Men problemet er, at vi har haft rigtig svært ved at nå igennem til den kommunale ungeindsats. Vi har haft møder med dem, og de har gerne ville lytte og sådan noget, og vi har egentlig vedvarende troet, at vi kunne få rekrutteret derfra, men de har i hvert fald ikke prioriteret vores indsats. Så på den måde har det været svært, når vi så har snakket med dem, så har de sagt, de vil gerne prioritere deres egne indsatser først.”
(Kulturkonsulent, 2023)

Sammenfattende viser evalueringen, at der overordnet set har været meget stor tilfredshed med projektet blandt både politikere, konsulenter og medarbejdere i kommunerne. Flere udtrykker stor tilfredshed med samarbejdet med

sekretariatet, der har været et velfungerende ”ankerpunkt” i projektforløbet. Man har oplevet god projektledelse, herunder planlægning, koordinering, tilgængelighed og kommunikation. Dog nævner flere også et udtalt tidspres i planlægningsforløbet og stram tidsplan som en udfordring – nogle steder har de arbejdet meget hurtigt på at stable forløb på benene.

Koordinatorerne giver udtryk for, at de i høj grad kunnet bruge hinanden på tværs:

”Jeg er rigtig glad for at være en del af fire kommuner. Det giver noget, at man ikke går i stå. Man kan også ping-ponge. Men det er også, hvis man står i projektgruppen og går i stå. Men det gør de i Faaborg-Midtfyn, eller det gør de i Kerteminde. Og man kan lige sige: Sådan gør de i Odense. Det kvalificerer det lidt mere, at der er en anden kommune, der også gør det på den måde.” (Koordinator, 2022)

”Fantastisk at have nogle sparringspartnere. Når du sidder i en lille kommune [...], hvor man sidder meget alene med nogle opgaver, der kræver en vis udviklings- og nyskabelse, at man så kan ringe til sit gode netværk i byen og snakke med ens medkollegaer af kulturkonsulenter i de andre kommuner og høre, hey, hvad gør I, og måske kan de gøre noget der er helt anderledes, men alligevel kan de hjælpe mig med at granulere det ned til, hvordan jeg så skal gøre det hos mig.”
(Koordinator, 2022)

Flere gav udtryk for, at man havde foretrukket at kunne vælge et andet navn end Kultur på Recept, der kunne opfattes som stigmatiserende.

Alle kommuner har haft samme delelementer: fortælling, musik, natur og billedkunst, men rækkefølgen har varieret. Undervisere/aktører har i de fleste tilfælde været forskellige, hvor mentorerne hver især har arbejdet i mindst to kommuner og dermed har bidraget til at skabe sammenhæng mellem de lokale projekter. Således har organiseringen forsøgt at understøtte såvel den lokale kompetenceudvikling som vidensdeling mellem kommunerne. Der er i flere tilfælde arbejdet målrettet med at inddrage og udvikle lokale kulturinstitutioner, herunder museer, biblioteker og musikskoler.

Et af projektets hovedformål har været kompetenceudvikling af kulturaktørerne på Fyn inden for det kultur og sundhedsfremmende felt. Det har været en af projektets primære målsætninger at undersøge de forskellige former for samarbejde og måder at videregive erfaringer på.

Mange aktører giver udtryk for stor begejstring for deltagelsen:

Altså, det har virkelig været en øjenåbner for mig, og det har tændt en ild i mig, som gør, at det er meningen, at det, når der i efteråret skal være nogle nye forløb, er mig, der skal være læseguiden. Og jeg skal til at tage en uddannelse i det nu også, så det glæder jeg mig rigtig meget til, men jeg kan bare mærke, at det har ramt et eller andet

ved mig, hvor jeg kan se, hvor ekstremt givende det er, og det er helt utroligt, hvilke reaktioner man får fra sådan en gruppe af mennesker, som møder op, og halvdelen er sådan: Jeg har aldrig læst, og jeg er ordblind, og jeg kan ikke forholde mig til litteratur. Og så bliver der læst op stille og roligt af en tekst, og så har de alligevel en mening om det meste, og kan tale med om det meste. Der sker et eller andet magisk. Så jeg er meget, meget glad for, at jeg er med i det her.
(Aktør, 2022)

Det er meget fedt. Der bliver også vendt lidt op og ned på nogle af mine ting. Jeg har lige så meget ud af Kultur på Recept som mine deltagere. Det tror jeg. Jeg tror også, at raske mennesker – nu er de jo også raske, men der er bare noget, der knager – men raske mennesker som mig kan have godt af noget, hvor man lige får vendt bøtten engang. Det har været supergodt for mig.
(Aktør, 2022)

Ligesom deltagerne fremhæver aktørerne, hvordan koordinatorernes rolle har været betydningsfuld for den tryghed, der skabes på holdene, ikke mindst fordi deltagerne har haft ”meget forskellige forudsætninger for at deltage. Derfor er det også et meget svingende udbytte, de har fået. Det har været afgørende og af stor betydning for udbyttet, at der har været en gennemgående kontaktperson” (Aktør, 2022).

Koordinatoren har sat reglerne og medieret mellem deltagere og aktører, så aktørerne kunne koncentrere sig om det faglige og kunstneriske. Konstruktionen med én gennemgående koordinator er dog sårbar, især i begyndelsen af forløbet, fordi der netop kun er én person, samtidig med, at det i nogle tilfælde har været uklart for aktørerne, hvem der havde ansvaret for hvad i den konkrete afvikling. Yderligere betød centraliseringen af den relationskabende funktion, at de kunstfaglige aktører og mentorer i nogle tilfælde følte sig udgrænset på en u hensigtsmæssig måde og oplevede at blive positioneret mere som gæster end som en del af forløbet.

”Jo mere, man fjerner det relationelle fra os aktører/mentorer, jo mere presses vi over i en rolle som oplevelsesleverandører/performere. Vi ryger mere i monolog og mindre i dialog. Og det koster i forhold til at gøre vores kunstart interaktiv. Relation handler jo ikke kun om at deltagerne skal blive trygge ved os – men også om, at vi bliver så trygge i vores rolle, at vi selv tør give slip og invitere dem indenfor i vores fagligheder.”
(Mentor, begge år)

Mentorordning – læring på kryds og tværs

Mentorordningen har været udfordrende og er ét af de steder der virkelig er blevet eksperimenteret med i Fynsk Kultur på Recept! Modellen blev særligt kompliceret, fordi den skulle fungere på tværs af kommunerne, og det har været meget ressourcekrævende at få skabt forståelse og organisere det.

”Jeg vil sige, at det også er dét, meget af en kulturaftale går ud på: at vi kan lære af hinanden og kan prøve netop et format af, som er prøvet af nogle steder i nogle kommuner, både i Odense og på Ærø. Noget tredje er også, at gennem de forsøg kan der måske opstå en læring på tværs, og også på tværs af kulturinstitutioner. Det var sådan noget, vi håbede på.”
(Projektleder)

Mentorforløbet er tænkt som et slags mesterlæreprincip og blev i starten kaldt ”turnerende forløb”, men har siden skiftet navn til mentorforløb eller mentorordning, hvilket skabte forvirring og peger på, at det er vigtigt med et fælles, umisforståeligt sprogbrug, der også går på tværs af kommune- og faggrænser. I flere interviews bliver det fremhævet at ”mentor” heller ikke var en betegnelse, som man følte sig godt tilpas med.

”For os har det været en irriterende start på et samarbejde med aktørerne, at man skulle have sådan et ord som ’mentor’, som der jo gør, at man ved mere og bedre. Og det gør man ikke nødvendigvis, når det drejer sig om Kultur på Recept. Man har nogle forskellige ideer, og man kan lave et godt samarbejde og sparre, men ”mentor”, der starter man ud på den måde der, og så arbejder man sig til, at det er altså sådan her, vi hellere vil gøre det. Det har ikke været så fedt et udgangspunkt, synes jeg.”
(Mentor, begge år)

”Man kommer jo ud i mit tilfælde til nogen, der er på alder med mine forældre, der har arbejdet i feltet, siden jeg blev født. Og så skal jeg være mentor. Det duer ikke rigtigt. Det, jeg kunne komme med, det var, at jeg havde arbejdet med målgruppen. Men ”konsulent”, den er jeg meget mere på. Og ”sparringspartner”, og ”inspirator” i virkeligheden. Og derfor tænker jeg også, at det der med, at man sender nogle ud, som har en erfaring efterhånden med at lave de her forløb her, det giver bare supergod mening.”
(Mentor, begge år)

”Jeg ved ikke, hvad man skulle kalde det i stedet for mentor. Skulle man kalde det guide eller...” (Mentor, 2023)

”Jeg har ret hurtigt ikke kaldt det mentor, men sparring.” (Koordinator, 2023)

Flere aktører fremhæver, at der i det hele taget var en del usikkerhed og forvirring i starten (af 2022) samt (for) mange møder og deadlines, som var umulige at overholde. Der har især været uklarhed om mentorernes roller, som kunne have været bedre defineret. Tilbagemeldingerne på mentorordningen efter det første år var, at man efterlyste en større fleksibilitet, og i forlængelse heraf blev der udarbejdet flere modeller som kommunerne i 2023 kunne vælge imellem.

”Ja, fordi nogle sagde ’vi har faktisk brug for en lidt mindre version, fordi vi havde noget erfaring i forvejen’. Og nogle sagde ’vi havde rigtig god gavn af det, vi havde ikke så meget erfaring, så det var skidegodt med den helt fulde pakke’. Og så var der nogle, der ligesom gerne ville gøre det med en workshop i stedet for. Så vi lavede de der tre forskellige, og det gjorde det jo bare – det har vi så afprøvet i anden omgang – og det gjorde det... Endnu mere besværligt og i hvert fald komplekst at formidle ud.”
(Projektleder)

I 2023 var der således tre versioner af mentormodellen, hvor to kommuner valgte light-modellen, som kun indeholdt rådgivning og sparring. To valgte workshop-modellen, hvor der var en indledende workshop, men hvor de selv stod for det første forløb. Og en kommune valgte den fulde pakke, hvor mentorerne, ligesom i 2022-modellen, kom ud og afviklede det første forløb.

”...selvom vi har holdt infomøder, har sendt informationer ud og har snakket med dem i telefonen, så har det faktisk været svært at forstå opgaven, fordi selvom der var en ramme, så var der stadig noget som var frit, fordi de også gerne selv måtte bestemme inden for den ramme, hvordan de selv ville gribe det an. Om det var den lokale aktør, der selv skulle lave aktiviteten, om mentoren var med og de så sparrede sammen efter, eller om det var mentoren, der skulle lave aktiviteten. Og så lavede vi jo i den anden ombæring tre forskellige –

hvilket ikke gjorde det nemmere at formidle ud. [...] ”Så dér er det blevet for komplekst at der var tre pakker, men samtidig tror jeg også, de har været glade for, at de selv kunne vælge.” (Projektleder)

Interviewene dokumenterer, at der hverken i 2022 eller i 2023 var tilstrækkelig viden om, hvad mentorforløbet indebar, og at der opstod misforståelser mentorer og aktører imellem, som bundede i information, der enten ikke var formuleret eller ikke var nået frem.

*”Og så er der noget med kulturaktørerne, hvor man virkelig skal servere det på en ordentlig måde, for hvis de får fornemmelsen af at man vil komme og lære dem det, som de er rigtig dygtige til i forvejen, så stjeler det. Det handler meget om konceptet, målgruppen og få idéer til, hvordan du skal bygge aktiviteterne op, og det handler ikke om din faglighed. Det tror jeg er noget af den læring, som vi har fået med fra det her mentorforløb.”
(Projektleder)*

I Fynsk Kultur på Recept har mentorordningen givet god mening i nogle kommuner, mens andre angiver at ville foretrække kompetenceudvikling og sparring på andre måder. Projektets erfaringer tyder på, at mentorordningen fungerer bedst, når mentorerne har prøvet Kultur på Recept før og kan give de erfaringer videre. Det er dog gennemgående, at alle har værdsat den åbne og tillidsfulde tværkommunale vidensdeling, erfaringsudveksling og

dynamik, som projektlederne i Kulturregion Fyn har etableret.

Mentorordningen mødte modstand fra nogle af aktørerne, som ikke syntes, at der var tid nok til at få det implementeret ordentligt, og heller ikke i alle tilfælde oplevede et behov. Nogle mener ikke, at mentorordningen var nødvendig i det hele taget, og at ressourcerne kunne bruges bedre. Andre syntes, at det fungerede godt i forhold til forståelsen af målgruppen og udfordringen i forhold til at være mentor/aktør uden at være terapeutisk, hvilket viste sig i nogle tilfælde at være en svær og uklar balance, herunder af dramatisering af hvor ”syge” målgruppen kunne tænkes at være.

Desuden har mentorer fået meget ud af at møde hinanden. Der blev afholdt en vellykket workshop i Svendborg for mentorer og aktører, og nogle mentorer giver udtryk for, at det ville have været tilstrækkeligt, fordi aktørerne allerede var meget kompetente og godt klædt på til opgaven. Andre mener, at det var godt og nødvendigt med mere løbende sparring.

Generelt kan man sige, at erfaringsudveksling i form af mentorordninger ville være mere meningsfuldt over et længere forløb, end der her har været mulighed for, så forhåbentlig får erfaringerne fra Fynsk Kultur på Recept mulighed for at folde sig ud i andre sammenhænge.

Målgrupper - definitioner og fremgangsmåder

Rekrutteringen bliver af mange respondenter udpeget som projektets største udfordring. Det betyder samtidig, at projektet har genereret

stor viden om rekruttering inden for en bred målgruppe af borgere.

Der har været store forskelle på, hvordan målgruppen er blevet defineret, hvordan rekrutteringen af deltagere er foregået i de forskellige kommuner og hvilke kriterier deltagerne har skullet opfylde for at få bevilliget et forløbet.

I de større kommuner var målgruppen i 2022 primært korterevarende sygemeldte, der var henvist fra egen læge eller fra jobcenteret. Det blev i den forbindelse diskuteret, om projektførløbet primært skulle tilbydes til borgere med korterevarende sygemeldinger med henblik på at hjælpe dem hurtigere tilbage til arbejdsmarkedet, eller om man derved risikerede at forlænge en sygemelding. Alternativt kunne Kultur på Recept være et tilbud om støtte til borgere, der er raskmeldt efter en sygemelding på grund af stress eller psykiske udfordringer ("efterværn") for at styrke dem mod tilbagefald, hvilket dog kunne risikere at belaste dem yderligere. At tilbyde forløbene til borgere i arbejde ville desuden betyde, at aktiviteterne blev dyrere at gennemføre, hvis de skulle foregå inden for rammerne af en kulturinstitution efter åbningstid.

I de større kommuner har rekrutteringsdelen i flere tilfælde ligget i en anden forvaltning end projektet selv, og koordinatoren har ikke haft meget med den del at gøre.

*"Altså så er det leder til leder til leder. Altså det er tre ledelseslag eller sådan noget, der har skulle kommunikere."
(Koordinator, 2022)*

I de mindre og mindste kommuner har man brugt mange flere rekrutteringskanaler for at samle holdene – og man har været mere fleksible både med kriterier og aldersgrænser. Her er der blevet rekrutteret gennem flere kanaler med blik for at kombinere flere målgrupper:

"Jeg tog ud til praktiserende læger med den pjece vi har, og til terapeuter, sundhedsplejersker, jobcenter, arbejdsgivere, og satte plakater op forskellige steder den her gang. På færgerne og hos bagerne og steder, hvor alle kommer. SuperBrugsen og på Facebook, men har ikke hørt om nogen, der har set det der. Og så har vi nogen, især den her gang, som er kommet, fordi de har nogle venner, som var med sidste gang eller familiemedlemmer, eller hvad ved jeg. Så det er lidt den der "word to mouth", sådan hvor de har hørt om det i stedet for, at de har set noget om det. [...] Og det gik så forbløffende godt. Vi fik rekrutteret 9 deltagere i løbet af no time (jeg tror 3 er kommet fra job og voksen og 3, 4 stykker er kommet gennem lægerne og måske også en 3, 4 stykker gennem fysio- og ergoterapeuter. Og så tror jeg, der er 1 eller 2 selvhenviste), og der er faktisk begyndt at komme nogle på venteliste. [...] så pludselig var der nogle unge, der også havde meldt sig. Så inden for en uge, så fik vi 12 deltagere fra 25 år til 72 år. Og vi endte med 10. (Koordinator, 2022)

I alle fire kommuner i 2022 har Kultur på Recept næsten udelukkende haft deltagere, der (periodisk eller permanent) ikke var tilknyttet arbejdsmarkedet enten på grund af sygemel-

ding, arbejdsløshed eller pension. Det nævnes som en udfordring, at lovgivningen på arbejdsmarkedsområdet er stram, og at borgeren risikerer at blive trukket i ydelser. Hvis man kunne få Kultur på Recept til at passe bedre ind som en mulig del af den målopfyldelse, ville det være en fordel i forhold til rekrutteringen.

Rekruttering af unge - tid, tabuer og transport

I 2023, hvor målgruppen var unge deltagere mellem 15 og 30 år, var det en konkret udfordring at tilpasse projektet til de unge, der samtidig går i skole eller har et uddannelsesforløb og dermed ikke havde så meget tid i dagtimerne som de voksne, der i langt de fleste tilfælde ikke var på arbejdsmarkedet.

Rekruttering har generelt været en udfordring i alle kommuner, men der viste sig særligt mange udfordringer i forhold til at rekruttere de unge, og det havde uden tvivl været hensigtsmæssigt med større fokus på og mere strategisk planlægning af denne del.

”Det er mere organiseringen af rekrutteringen. Jeg tænker, at i bagklogskabens lys, så skulle vi ikke have fokuseret på alle de steder, som vi egentlig har fokuseret på. Men mere taget et par enkelte steder fra, og så fokuserer vores kræfter på og få nogle gode ambassadører de steder, fordi vi lidt hoppede fra tue til tue. Så startede vi med at rekruttere fra jobcenteret, så rekrutterede vi fra ungdommens uddannelsesvejledning og så også lidt for jobcenteret.”

Og så hoppede vi lige pludselig til FGU lige før sommerferien, og så hoppede vi til de ordinære ungdomsuddannelser efter sommerferien og så til 10. klasse. Den del vil jeg gerne organisatorisk have haft ændret lidt på hvert fald.” (Kulturkonsulent, 2023)

Rekruttering har fået for lidt opmærksomhed i planlægningsfasen, og der var problemer, som særligt vedrørte de unge deltagere. Unge, der er inden for målgruppen, men indskrevet på en ungdomsuddannelse, har svært ved at deltage pga. manglende tid og overskud. Det har ikke fungeret optimalt at nå ud på fx gymnasier og folkeskoler som en præventiv indsats. Rekrutteringen har virket bedst i de sammenhænge, hvor der var etablerede forløb med de unge i forvejen, fx KUI/FGU, hvor studievejledere har hjulpet med at udpege nogle elever. Flere giver udtryk for, at det var lettere at rekruttere fra FGU end fra gymnasierne, og at holdene med deltagere herfra fungerede bedre.

FGU-eleverne har bedre tid end de unge gymnasieelever, og ”det virker som om, at der er en anden åbenhed i forhold til ikke at have det godt” (Koordinator, 2023). For gymnasieeleverne kan et Kultur på Recept-forløb risikere at blive endnu en stressfaktor oven i alt det, de i forvejen skal. Desuden fik flere koordinators indtryk af, at mental mistrivsel i højere grad er tabuiseret at tale om i gymnasiesammenhænge.

Det viste sig også at være en stor udfordring for mange, herunder forældre, lærere, vejledere, og socialrådgivere, i det hele taget at forstå projektet og at hjælpe de unge til at genkende sig

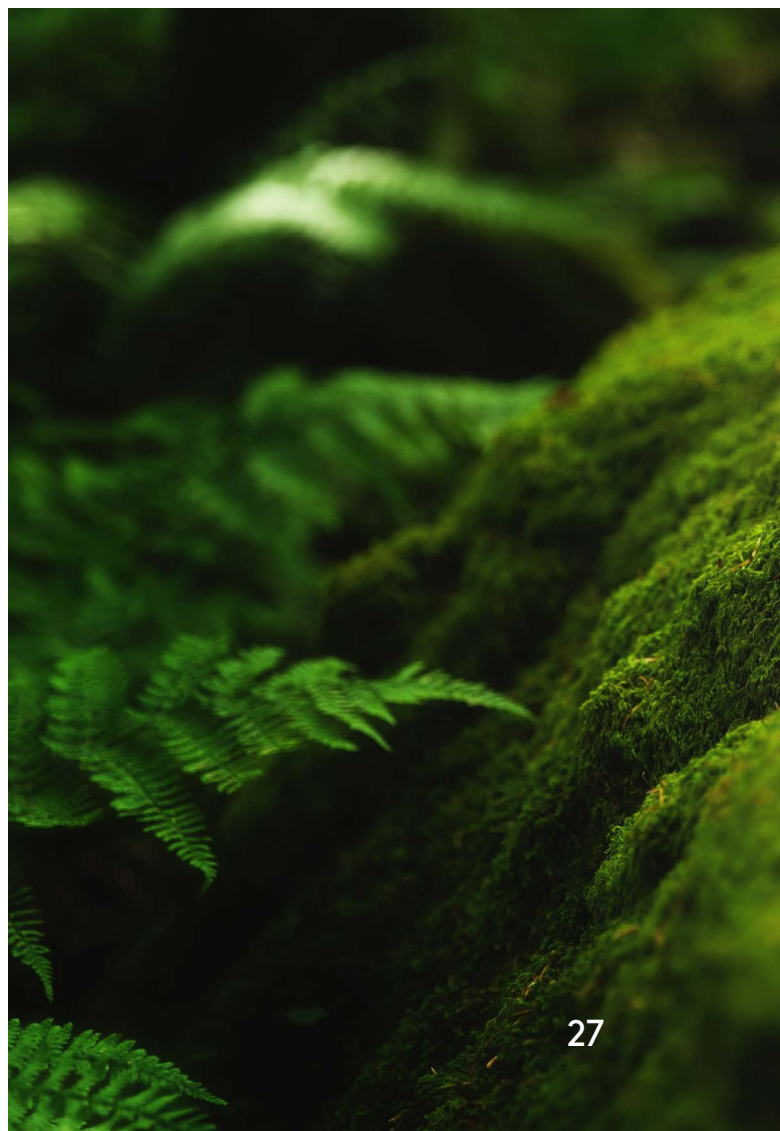
selv i det og opfatte Kultur på Recept som en relevant aktivitet, hvilket evalueringen viser er nødvendigt, idet man ikke kan forvente selvrekuttering blandt de unge i denne målgruppe:

”Rekrutteringsudfordringerne går på mere end bare, at vi ikke er kommet nok omkring, tror jeg. Vi går også på, om man kan forstå det som ung og som forældre og som lærer og alle dem, der skal forstå alt det her. Det er, hvorfor de skal afsætte tiden og hvorfor de skal komme og sådan noget der.”
(Kulturkonsulent, 2023)

”Det, jeg synes har været den sådan største aha-oplevelse i det, det er, at de unge ikke handler selv [...] Alle dem, der kommer hos mig, de gør det, fordi de enten er kommet gennem sundhedskonsulent, en sagsbehandler eller en lærer eller en forælder. Der er ikke nogen af dem, der sådan tænker ”Nårh det der, det er jo lige mig. Og så gør jeg noget”. Så derfor har jeg tænkt ”Hvordan gør man lige det?” Vi skal jo både kommunikere til dem, der er omkring dem, så de genkender det, og så de unge synes, at det er fedt. Og det er måske sådan en lidt en dobbelt, jeg ved ikke, om den er svær, men der er i hvert fald en kommunikationsovervejelse der. Vi skal prøve at gå lidt anderledes omkring det næste gang, tænker jeg, i forhold til hvad vi har gjort.”
(Koordinator, 2023)

Ud over vanskeligheden ved at rekruttere i det hele taget har fremmødet blandt de unge også været meget svingende. Der har i flere kommuner været lavpraktiske problemer med de unges deltagelse, fx (manglende offentlig) transport til og fra aktiviteterne, som har betydet fravær og lavere tilslutning til forløbene, fordi aktiviteterne af hensyn til de unges skolegang har været placeret sent på eftermiddagen.

Som nye og endnu uprøvede ideer blev det foreslået, at man kunne lave ungeførløbene som en sommerskole, om man skulle lave forløb på engelsk eller afprøve et koncept som at ”tage en ven med”.

Sammenfatning

Projektdeltagere på alle niveauer giver udtryk for at have opnået en bredere forståelse af sygdom og sundhed i løbet af projektperioden. Der er kommet en erkendelse i kommunerne og i tiden om, at mentale udfordringer er reelle, at fx stress kan ramme alle, og at et mere holistisk blik på mennesket er nødvendig. Den erkendelse har været bærende i Fynsk Kultur på Recept og er indirekte også kommet deltagerne til gode:

”Når mange af os har nogle diagnoser, angst og sådan nogle ting, så kan det også være normalt at være træt. Og en af kunstnerne sagde også, at bare efter 3 timer med at lave noget nyt, der er hun også bare træt. Så jeg fandt ligesom også ud af, at det er ikke kun os, der har problemer, som kan blive trætte.” (Deltager, 2022)

Projektet rejser også et åbent spørgsmål: Hvornår er noget en succes og for hvem? Selvom små hold umiddelbart kan synes som en dårlig investering, kan det have været afgørende for deltagerne, at der ikke var så mange ad gangen. Ligeledes har projektet i flere tilfælde genereret viden for aktører og på tværs af kommuner, selvom det enkelte forløb ikke har fungeret optimalt.

”Det har været et fedt projekt at finde ud af, hvem er det egentlig, der får værdi af det her. [...] Altså, fordi vi gør det jo for borgerne, men vi har også haft svært ved rekrutteringer, det kan sagtens være noget

tidsperspektiv, den har jeg også hørt. Men vi hører, at det er kulturaktørerne, som egentlig har fået allermest ud af det, hvor vi troede egentlig lidt, at de skulle gøre os en tjeneste inde i det her, så har det egentlig været dem, der har stået med værdierne bagefter.” (Styregruppemedlem)

Evalueringen viser, at Kultur på Recept har haft en positiv indvirkning på deltagerne trivsel og på deres mentale og sociale sundhed. Deres sociale kompetencer er blevet styrket i kraft af nye fællesskaber, og de har fået succesoplevelser gennem kulturaktiviteter. Desuden har mange deltagere oplevet at have fået bedre struktur i hverdagen og redskaber til at håndtere nye udfordringer.

Den kvalitative del af undersøgelsen peger på, at oplevelsen af at blive mødt som mennesker uden præstationskrav har været væsentlig, og at forløbet for manges vedkommende har givet en ny oplevelse af at have kompetencer og have opnået en mærkbart bedre livskvalitet. Deltagerne i Fynsk Kultur på Recept har haft forskellige udfordringer og behov, og det er derfor vigtigt at imødekomme den enkelte og samtidig understøtte en tryk og god stemning.

I interviewene med deltagerne fremhæves organiseringen med fokus på den tryghed, som koordinatoren har etableret, sammen med fleksible kombinationer af faglig fordybelse og fællesskab som værende afgørende. Det har været væsentligt for deltagerne, at deltagelsen var frivillig og ikke ”skoleagtig” og baseret på test eller fastdefinerede mål. Ligeledes har oplevelsen af, at man mødes som mennesker

snarere end som sygdomsramte borgere, været vigtig.

Evalueringen viser tydeligt, at kunsten og aktiviteterne har bidraget til oplevelsen af koncentration og flow, og det at producere noget man kunne føle stolthed over, fremhæves som væsentligt af begge aldersgrupper. Nogle deltagere har fået tilbudt meditation og mindfulness som gennemgående elementer, og de har været begejstrede for dette supplement af de planlagte fire forløb. Mange fremhæver, at det at komme ud i naturen har været velgørende.

Flere deltagere efterlyste mere tid til nogle af aktiviteterne. Især natur og billedkunst blev oplevet som mere tidskrævende aktiviteter. Andre deltagere ønskede på grund af logistik og transportproblemer færre mødegange og længere tid hver gang. Flere kulturaktører ville gerne have haft flere mødegange, og nogle pegede på, at relationen til deltagere ikke havde tid til at udvikle sig tilstrækkeligt. Der blev efterspurgt en bedre fælles afslutning på forløbene.

Mange deltagere giver udtryk for at ville gøre brug af fynske kunst- og kulturtilbud i fremtiden, og at projektet således har givet dem nye handlemuligheder. Fx formulerer en deltager, hvordan aktiviteterne har fungeret som inspiration til et forestående praktikforløb.

”Jeg kommer til at tage noget med over i den der praktik. Jeg skal i afklarende praktik i en SFO. Jeg kommer da til at tage noget af det her med over i den SFO, hvor jeg skal være sammen med børn mellem 6 og 9 år.

Hold da op, jeg kan da tage noget litteratur med ind. Musikken. Helt klart musikken. Og det her, de er meget udenfor. De er nærmest udenfor hele tiden i den der SFO. Og billedkunsten kommer jeg da også til at kunne tage med, fordi jeg så har genopdaget en glæde ved det. Jeg har altid læst fra jeg var helt lille og har også skrevet digte, og musik har jeg spillet. Klaver. Og naturen har jeg også altid godt kunne lide, så den glæde kan jeg jo så bringe med. Jeg er faktisk blevet klar til den praktik via det her. Jeg har i hvert fald fået noget positiv kampgejst i stedet for den der: Ej, puha, den praktik, det bliver også bare hårdt, og det klarer jeg nok ikke. Nu har jeg i hvert fald noget mere gejst [...] Så det har været en god recept.”
(Deltager, 2022)

I forholdet mellem kulturregion Fyn og de enkelte kommuner har der i nogle tilfælde været udfordringer med at tilpasse det færdigdefinerede koncept til den lokale virkelighed og med at få etableret ejerskab af projektet. Flere ville gerne have haft muligheden for at kunne vælge et andet navn end Kultur på Recept, der kunne opfattes som stigmatiserende.

I nogle kommuner er en intern ”silotænkning” mellem de forskellige involverede forvaltninger eller afdelinger blevet oplevet som en udfordring for projektejerne, hvilket i nogle tilfælde viste sig vanskeligere at nedbryde i store kommuner end i de mindre. Det fremhæves som betydningsfuldt at få forståelsen af projektet forankret på alle niveauer og på tværs af forvaltninger, og det anbefales at prioritere aktiviteter, der understøtter dette.

Organisatorisk har især koordinatorene haft glæde af at kunne bruge hinanden på tværs. Der er således udviklet et tættere samarbejde og en øget vidensdeling mellem fynske kommuners kulturenheder. Projektets eksperimenter med udviklingen af et mentorprogram samt med rekrutteringen af deltagerne har givet erfaringer på tværs af regionen.

Blandt målgruppen i 2022, hvor deltagerne var over 30 år, har det været påfaldende, at kønsfordelingen har været meget ulige, og at forløbet tilsyneladende har appelleret til langt flere kvinder end mænd. Det har i den forbindelse været diskuteret, om alternative aktiviteter – fx at fiske – kunne bidrage til at gøre kønsfordelingen på holdene mere lige. På holdene i 2023 med deltagere mellem 15 og 30 år har kønsfordelingen være næsten lige. Der har ikke været fokus på diversitet i form af etnisk baggrund, hverken i projektets målsætning, rekruttering eller evaluering.

I spørgsmålet om økonomisk ulighed har det haft betydning, at der er områder af regionen uden eller med begrænset offentlig transport. Her er borgere uden kørekort eller uden egen bil afhængige af at kunne køre med andre. I nogle interviews bliver det også påtalt, at udgiften til transport har været en hæmsko i forhold til deltagelse eller fremmøde til Fynsk Kultur på Recept.

Der har i styregrupperne været udtrykt skuffelse og ærgrelse over, at der ikke har været flere deltagere, og flere af de voksne respondenter giver udtryk for, at de egentlig gerne ville have været flere på holdene. Der har været en opfattelse af, at det har afgørende betydning

for den politiske villighed til at afsætte midler til området, at et sådan tilbud skal komme flest muligt borgere til gode. Men samtidig har de unge informanter fremhævet, at de små hold har fungeret godt og været en væsentlig årsag til, at projektet har fungeret efter hensigten.

Der er igangværende planer om at etablere blivende netværk, der kan arbejde med kultur og sundhedsfremmende tiltag efter kulturaftalens ophør, og projektet forventes at fortsætte for lokale midler i forskellige former i 2-4 kommuner.

Referencer

Dahler-Larsen, Peter "Evaluering." Kvalitative metoder. Ed. Tanggaard, Svend Brinkmann & Lene. København: Hans Reitzels Forlag, 2010. 165-84.

Jensen, A., Serup, M.G. & Hajdu, A. Bedre vilkår for kultur og sundhed. Tværfaglige perspektiver og politiske anbefalinger I 2023. . Nationalt Center for Kunst og Mental Sundhed, København. 2023.

Jensen, Anita. Kultur og Sundhed: Et mangfoldigt felt. Forskning, teori og praksis. Aarhus: Klim, 2022.

"**Kulturaftale 2021-24.**" Kulturministeren og Kulturregion Fyn. https://slks.dk/fileadmin/user_upload/o_SLKS/Dokumenter/Kulturaftaler/Fyn.pdf. Vol. 2024.

"**Kvantitativ evaluering af Fynsk Kultur på Recept til voksne**". Gennemført i 2022. Kulturregion Fyn, 2024-a.

"**Kvantitativ evaluering af Fynsk Kultur på Recept til unge.**" Gennemført i 2023. Kulturregion Fyn. 2024-b.

Stake, Robert E. Standards-Based & Responsive Evaluation. 1 ed. Thousand Oaks, Calif; London; SAGE, 2004.

Sundhedsstyrelsen, and NIRAS. Kultur på Recept. Tværgående evaluering. https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2020/Kultur-paa-recept_tvaergaende-evaluering_for-aar-2020.ashx?sc_lang=da&hash=F0704C-7D9ECC71931FF13546A74DDDA92020

Bilag

Bilag 1 Grafer fra spørgeskemaundersøgelse, deltagere, follow-up.
Udarbejdet af SDU.

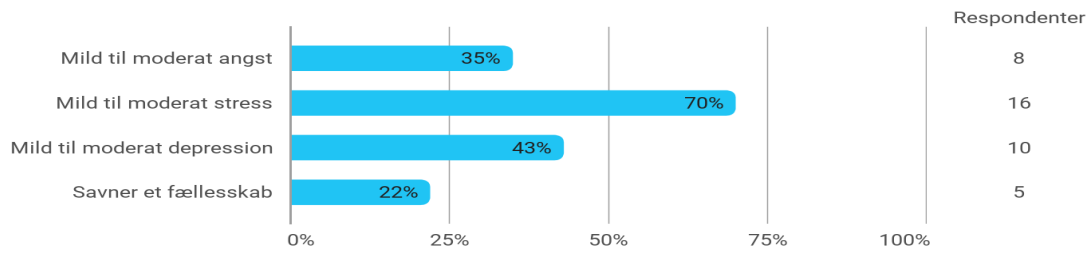
Bilag 2 Grafer fra spørgeskemaundersøgelse, aktører, follow-up.
Udarbejdet af SDU.

Bilag 3 Anbefalinger til Kultur på Recept til unge
Udarbejdet af Kulturregion Fyn.

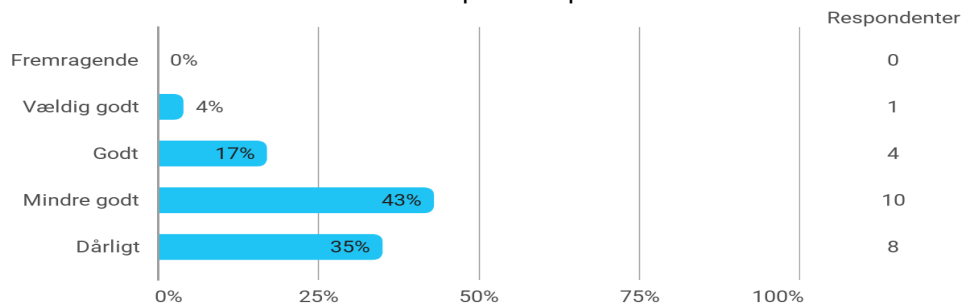
Bilag 4 Anbefalinger til Kultur på Recept til voksne
Udarbejdet af Kulturregion Fyn.

Bilag 1 Grafer fra spørgeskemaundersøgelse, deltagere, follow-up.

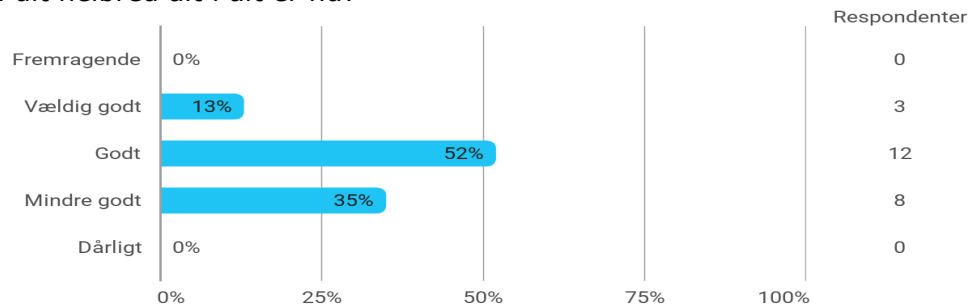
Hvad var årsagen til at du deltog i Kultur på Recept? (vælg så mange svar du vil)

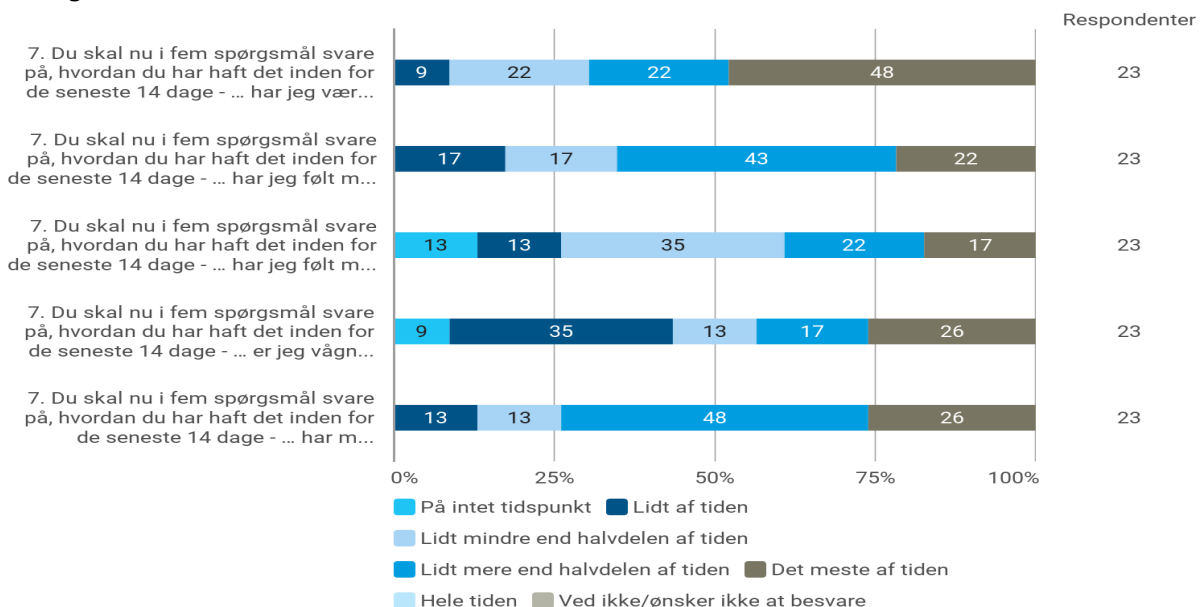
Hvordan synes du dit helbred alt i alt var før Kultur på Recept-forløbet?

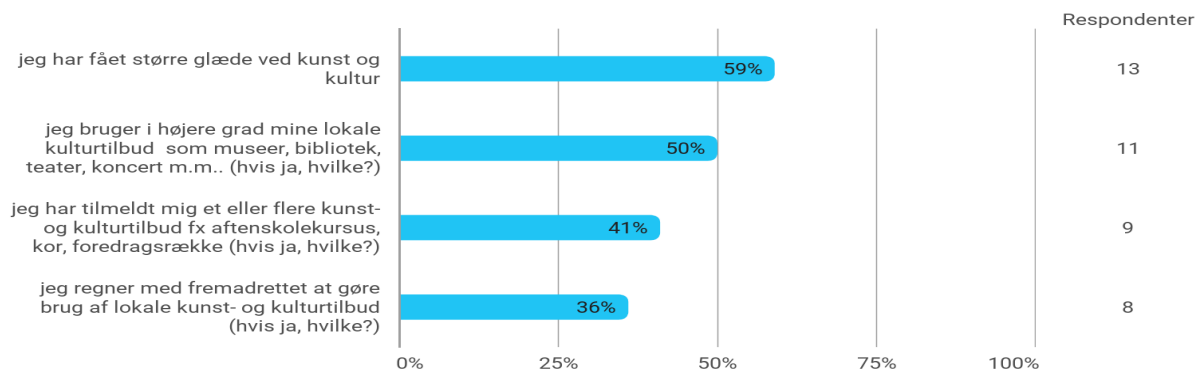
Hvordan synes du dit helbred alt i alt er nu?

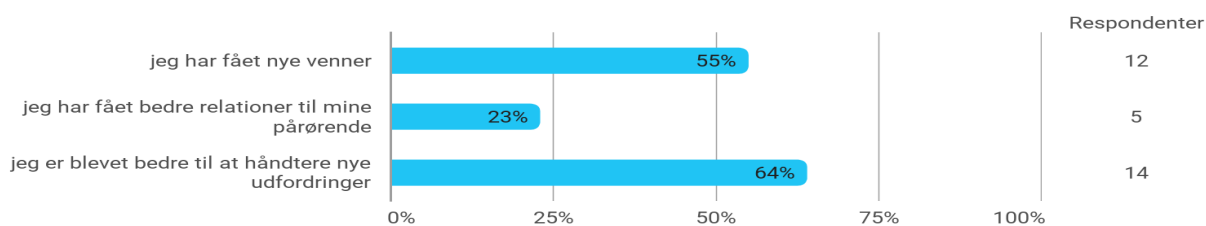
Du skal nu i fem spørgsmål svare på, hvordan du har haft det inden for de seneste 14 dage

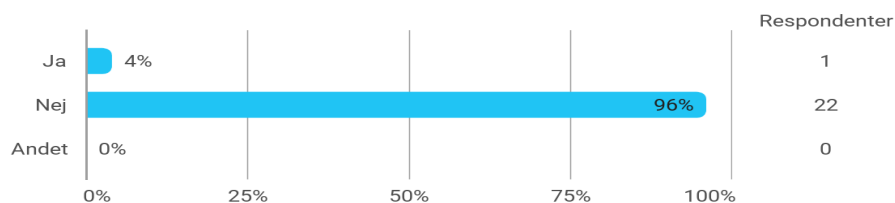
Hvilken betydning har deltagelsen i Kultur på Recept haft for dit forhold til kunst og kultur? (vælg så mange svar du vil)

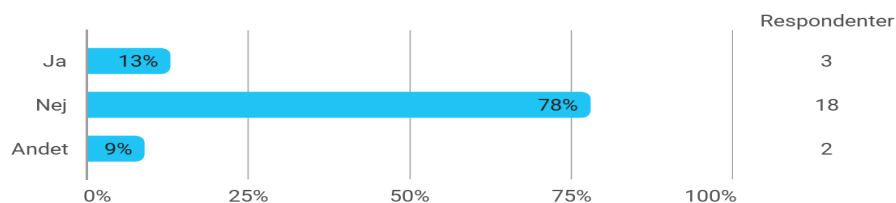
Hvilken betydning har deltagelsen i Kultur på Recept haft for dit liv? (vælg så mange svar du vil)

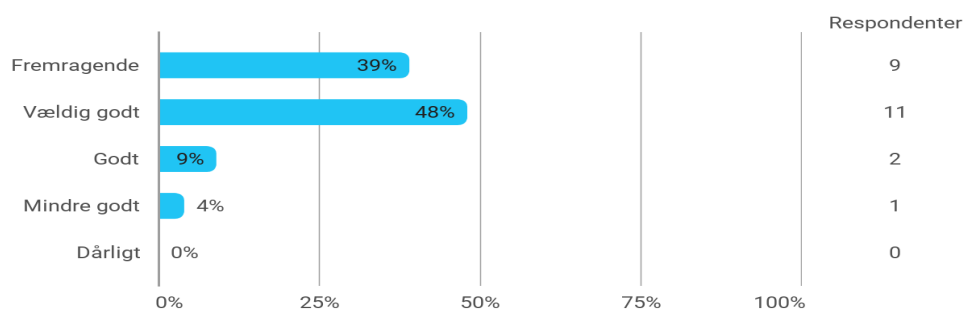
Var du i job under forløbet?

Er du i job nu?

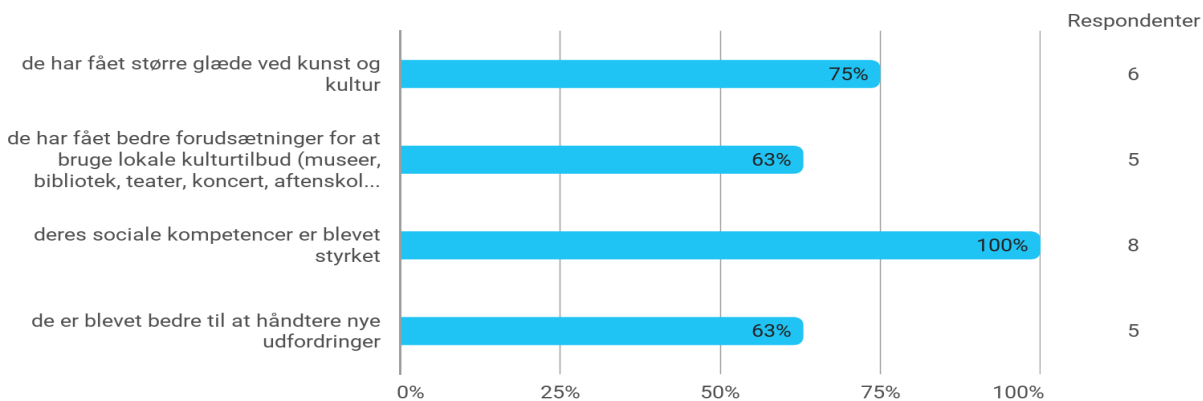

Hvordan vil du alt i alt vurdere Fynsk Kultur på Recept?

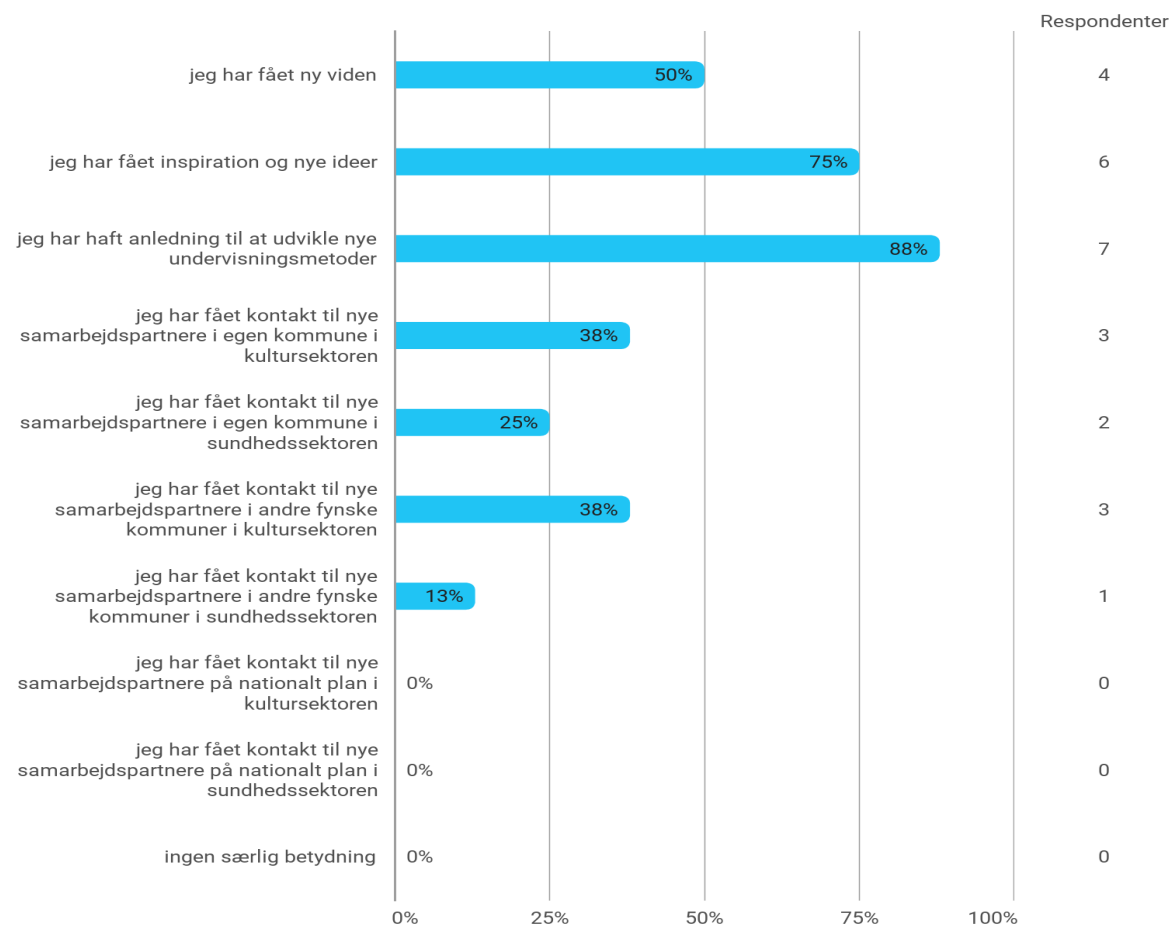

Bilag 2 Grafer fra spørgeskemaundersøgelse, aktører, follow-up.

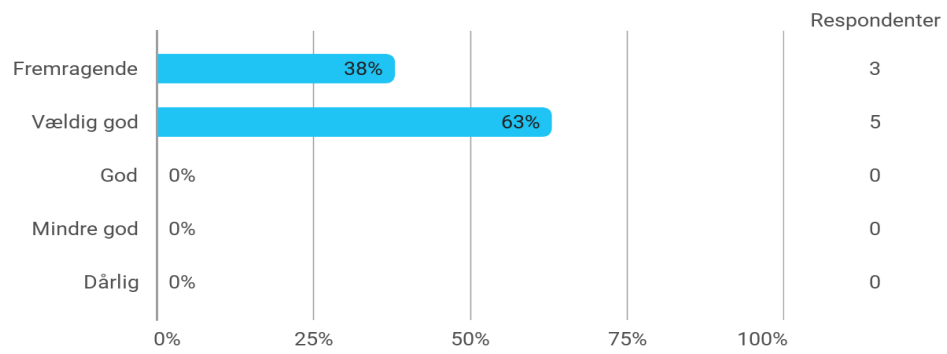
Hvilken betydning vurderer du, at Fynsk Kultur på Recept har haft for deltagerne? (vælg så mange svar du vil)

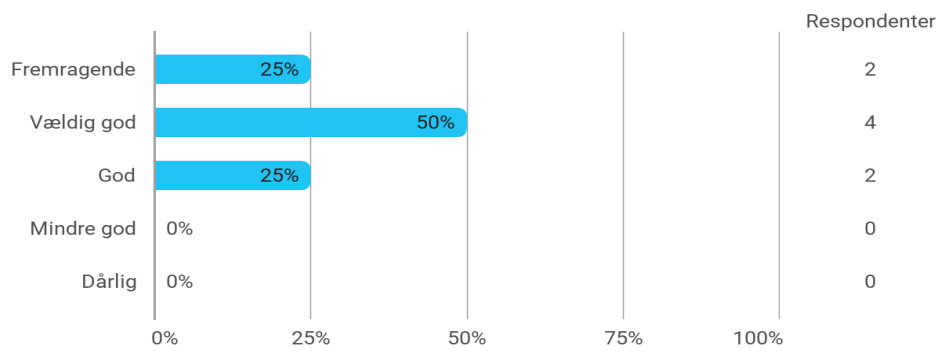
Hvilken betydning vurderer du, at Fynsk Kultur på Recept har haft for din egen faglighed og dit arbejdsliv fremover? (vælg så mange svar du vil)

Hvordan har din oplevelse af at deltage i Fynsk Kultur på Recept været?

Hvordan vil du samlet set vurdere Fynsk Kultur på Recept?

Anbefalinger til Kultur på Recept til unge

Anbefalinger og erfaringer Kultur på Recept-forløb og -aktiviteter

Rekruttering

1. **Definér og indsnævrer målgruppen** tidligt i processen. Der er stor forskel på de forskellige unge ift. motivation og rekrutteringsstrategi.
2. **Start rekrutteringen tidligt.** Gerne minimum en måned før forløbet starter med de unge og gerne tidligere ift. personale (fra 3 måneder til et år) for at sikre et godt samarbejde (og ejerskab) om rekrutteringen.

Rammerne for forløbet

3. **Kultur på Recepts aktiviteter og forløb skal tilpasses målgruppen** alt efter om det er unge fra FGU, KUI, Gymnasiet, 10. klasse eller Ungdomsskolen. I de følgende punkter kommer der eksempler på disse tilpasninger.
4. Arbejd gerne i fx **godtgørelse af timer** fx at den sidste time bliver godtgjort i det omfang det er motiverende for målgruppen.
5. **Tidspunktet på dagen** afhænger af de rammer der er lokalt. Fx kan det være du skal tage hensyn til aktørernes kalender, busforbindelser og de unges energiniveau. Dog vil vi anbefale at man lægger mest vægt på hensynet til de unge og praktiske forhold i planlægningen.
6. **Længden af forløbet afhænger i høj grad af hvilken målgruppe.** 6-8 uger 2 gange om ugen af 2 timer ser ud til at fremme de unges mentale sundhed. Der kan være barrierer rekrutteringsmæssigt, der gør at forløbet ikke skal være for langt fx har vi oplevet at det under rekrutteringen kan virke uoverskueligt for de unge, hvis forløbet er for langt og de derfor ikke ønsker at deltage. Når de først er i gang er længden ikke et problem. Jo mere hårdt-pakket målgruppens kalender er jo mere skal forløbet og aktiviteterne spredes ud.
7. Start forløbet med enten 1) **et fælles opstartsmøde**, 2) **individuelle møder med de unge** eller 3) **forlænge den første aktivitet** således at aktiviteten kan starte med et fælles opstartsmøde. Tilpas gerne ift. den konkrete målgruppe afhængigt af om de kender hinanden eller ej.
8. Sørg for en **fælles afslutning** for holdet eventuelt hvor alle aktørerne deltager og hvor der er mad. Kan eventuelt bruges til evaluering og brobygning til videre aktiviteter.
9. **Mad og drikke** er et godt virkemiddel både for tryghed, det at føle sig velkommen og for energiniveauet. Det kunne fx være snacks, mad eller at aktiviteten er at lave mad sammen.
10. **Variationen i aktiviteterne** fungerer **rigtig godt** til unge-målgruppen, da det bliver en platform, hvor de kan afprøve og opdage nye kompetencer og sider af sig selv og derved bliver det også et vigtigt led i at acceptere sig selv. Vi har gode erfaringer med at skifte mellem de forskellige aktiviteter fra gang til gang.
11. Naturen kan tænkes ind som en aktivitet eller en ramme for aktiviteter fx landart, lave mad over bål, Overvej at købe regnslag til naturaktiviteter.
12. Det må ikke være et terapeutisk rum. Sørg for at det **ikke** er natur-, musik- eller kunstterapi.
13. Ved afbud må der ikke stilles spørgsmålstegn ved grunden.

Kompetencer, tilgang og roller for aktører og koordinator

14. Det er vigtigt for udbyttet af forløbet at **aktørerne er engagerede** og **brænder for deres aktivitet** og faglighed, er **interesserede i de unge** og deres mentale sundhed og **er autentiske**.
15. Det er vigtigt for udbyttet af forløbet at aktører og koordinatører **møder de unge med ligeværd**.
16. Der er vigtigt at der er en **gennemgående koordinator i forløbet**, der har erfaring med og værktøjer til at skabe tryghed, ligeværd og lytter til de unge undervejs i forløbet. Det er vigtigt at koordinatoren

deltager hver gang sammen med de unge særligt på grund af den variation, der er en præmis for Kultur på Recept-metoden.

17. Det er vigtigt at aktørerne i deres planlægning **gør sig pædagogiske og didaktiske overvejelser** om hvordan de fremmer fællesskabet.

Anbefalinger til mentormetoden

Konkrete delelementer i metoden

1. **Workshoppen** skal være en obligatorisk del af mentormetoden og gerne planlægges i et samarbejde mellem mentorer og aktører, da det er en konkret opgave at mødes om og starte samarbejdet ud fra.
2. **Sparringsdelen** skal være et dynamisk tilbud og tage udgangspunkt i aktørens behov (dog under forudsætning af at aktøren forstår Kultur på Recept-konceptet og kender sine behov) og aftales mellem mentor- og aktør.
3. Tænk i at forsimple modellen mest muligt. Overvej et **katalog** med de forskellige elementer, som parterne kan vælge ud fra (i stedet for nogle faste pakker/elementer).
4. Udarbejd nogle **fokusområder og kriterier**, som parterne skal arbejde ud fra. Dette muliggør kvalitetssikring.
5. Overvej en **mentorgruppe til sparring** også **på tværs af fagligheder**.
6. Metoden kræver **professionel åbenhed** fra både aktørernes og mentorernes side.

Rammerne

7. **Tydelig kommunikation** (både på skrift, mundtligt og evt. video) tidligt i processen ift. **tidsforbrug, roller og ansvar** for de forskellige parter. Der er stor kompleksitet i den Fynske mentormetode.
8. Hvis man skal bruge mentormetoden kræver det en **længere opstartsperiode** (end de 2½-3 måneder der var i Fynsk Kultur på Recept), da etablering af samarbejdet og mentorelementerne tager tid.
9. Kald det eventuelt for **sparringsmetode** i stedet for mentormetode, da det taler ind i et mere ligeværdigt samarbejde.
10. Sørg for at der er **faglig sammenhæng mellem de overordnede formål og værdierne i konceptet**. Fx at det fremgår tydeligt at kultur skal bruges som løftestang for mental sundhedsfremme.

Anbefalinger fra mentor-forløbet forår 2022 - Fynsk Kultur på Recept

Anbefalinger til mentor-forløb

1. Forventningsafstemning og klare roller
2. Forskellige modeller fx workshop-modellen, konsulent-modellen og mentorforløbs-modellen med tydelige arbejdsbeskrivelser og en fast økonomiske ramme (fastsat timeantal), som kommunerne (koordinator, konsulent og kultur- og naturaktører) i samarbejde med mentoren kan vælge imellem.
3. Fælles opstartsmøde mellem alle mentorer og alle lokalaktører i kommunen (hvert projekt for sig)
4. Debriefing før/efter aktiviteterne (ml. mentor og kultur-/naturaktør)

Anbefalinger Kultur på Recept – forløb og aktiviteter

1. Sørg for en blid start og en tydelig rammesætning for deltagerne for at skabe frirum i forløb og aktiviteter. Fx ved at tænke over rækkefølgen af aktiviteterne (start ufarligt), minus konkurrence i aktiviteterne – deltagerne skal have en succesoplevelse.
2. Fælles opstartsmøde evt. suppleret af en pjece eller introvideo til deltagerne med præsentation af kultur- og naturaktørerne.
3. Tænk over de fysiske rammer fx at der er ro og ikke for mange andre mennesker.
4. Tænk i sammenhæng i forløbet (koordinatoren skaber sammenhæng, men man kan også tænke i temaer/en rød tråd eller andre måder at skabe sammenhæng på).
5. Tilpas undervisningen til målgruppen fx sværhedsgraden og mængden af indhold.
6. Sørg for at aktiviteterne understøtter fællesskabet.
7. Tænk gerne kaffepause/-snak ind i forløbet både undervejs og efter aktiviteterne (deltagerne efterspørger tid til at snakke med hinanden). Det er en balance at sætte deltagerne fri til snak og fællesskab og samtidig understøtte/ facilitere det (også ved som koordinator at trække sig, hvis snakken kører godt).
8. Tænk gerne en fleksibel tidsramme ind i forløbet. Nogle aktiviteter har brug for 3 timer (fx natur) andre kun 2. Hellere 2½-3 timer end 2 timer.
9. Lav en plan for "efter-forløbet" fx lokaler de kan mødes i, lokale kultur- og naturtilbud, foreningstilbud mfl.
10. Brug naturen når det er muligt og giver mening (eller tænk naturen ind i aktiviteterne)

**Kreativt frirum
Nye fællesskaber
Fed fordybelse**

**KULTUR PÅ
RECEPT**